

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra praktické teologie

Bakalářská práce

Sociální rizika v neúplných rodinách a jejich porovnání
s některými evropskými zeměmi

Vedoucí práce: Mgr. Jana Šimečková

Autor práce: Veronika Černá

Studijní obor: sociální a charitativní práce

Ročník: 3

2014

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

27. března 2014

Děkuji své vedoucí práce Mgr. Janě Šimečkové za cenné rady, připomínky
a metodické vedení práce

Obsah

Úvod	5
1. Historie rodiny	6
1.1 Rodina jako systém	7
2. Vznik a vývoj neúplných rodin	8
2.1 Rozvod a úmrtí jednoho z rodičů	9
2.2 Osamocení rodič	10
2.2.1 Matka jako jediný rodič	10
2.3 Vývoj neúplných rodin v České republice	11
2.4 Vývoj neúplných rodin ve Velké Británii	13
2.5. Vývoj neúplných rodin v Německu	14
3. Sociální rizika v neúplných rodinách	16
3.1 Nezaměstnanost	16
3.1.1 Politika zaměstnanosti v České republice	18
3.1.2 Politika zaměstnanosti ve Velké Británii	19
3.1.3 Politika zaměstnanosti v Německu	21
3.2 Chudoba a sociální vyloučení	22
3.2.1 Podpora rodin v České republice	25
3.2.2 Podpora rodin ve Velké Británii	29
3.2.3 Podpora rodin v Německu	32
4. Porovnání České republiky, Velké Británie a Německa	35
Závěr	39
Seznam použité literatury	40
Zákony:	41
Elektronické zdroje:	42
Časopisy:	45
Abstrakt	46
Abstract	47

Úvod

Toto téma jsem si vybrala z toho důvodu, že je v popředí zájmu jak v České republice, tak ve většině evropských zemích. Zajímalo mě, jak Česká republika, Velká Británie a Německo podporují sociální politiku, aby nedocházelo k rozšiřování sociálních rizik, zejména v neúplných rodinách, jelikož tyto rodiny patří mezi nejčastěji ohroženou skupinu. Dále mě zajímalo, jak tyto státy podporují neúplné rodiny, které jsou postiženy sociálními riziky.

Cílem mé práce je porovnání sociálních rizik v České republice, Velké Británii a Německu. Srovnávám zde hlavně politiku zaměstnanosti a podporu rodin, které by těmto rizikům měly zabránit.

Práce se skládá ze čtyř teoretických částí. V první části se zabývám historií rodiny, která se v průběhu dějin mění. Mění se myšlení lidí a vazby mezi členy rodiny a struktura rodiny.

Druhá část je věnována vzniku a vývoji neúplných rodin v České republice, Velké Británii a v Německu. Zabývám se zde proměnou rodin, dále zvyšující se rozvodovostí a mimomanželskou plodností v těchto zemích.

Ve třetí části rozebírám sociální rizika v neúplných rodinách. Dále se zde zaměřuji na politiku zaměstnanosti a na podporu rodin v České republice, Velké Británii a Německu. Ve všech třech zemích se uplatňují jiné nástroje podpory rodin.

V poslední části srovnávám rozdíly mezi Českou republikou, Velkou Británií a Německem.

Vycházela jsem především z internetových zdrojů jako je Ministerstvo práce a sociální věcí, Český statistický úřad (Česká republika), Government department (Velká Británie) a Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend (Německo). Tyto zdroje byly stěžejní pro mou práci především v tom, že jsou neustále aktualizované. Z autorů monografických zdrojů bych zmínila především Oldřicha Matouška. A v neposlední řadě bych uvedla práce vypracované Výzkumným ústavem práce a sociálních věcí.

1. Historie rodiny

Struktura rodiny prošla řadou vývojových změn. Za hlavní přelom by se dalo považovat období evropského novověku, kdy někteří evropští myslitelé žádali panovníky, aby se posílil zájem o rodinu. Rodiny nebyly zakládány na citových potřebách, ale šlo jen o potřeby finanční. Například Michel de Montaigne považoval lásku mezi manželi za incest a jedinou úlohou rodiny podle něj bylo plození dětí. Nebo Francis Bacon tvrdil, že láska je jen houpavá vášeň. Hlavní úlohu a slovo v rodině měl muž.¹ Žena se starala o domácnost a výchovu dětí. Muž byl ten, kdo se staral hlavně o finanční stránku rodiny. Podle Rabušice se na konci 19. století v evropských zemích změnilo populační chování. Lidé opouštějí model rodiny s mnoha dětmi a přiklánějí se k modelu rodin se dvěma dětmi.²

S postupem času se mění názory na manželské vztahy a rodinné soužití. Od hierarchičnosti, která byla typická pro minulé století, se přešlo k ideálu rovnocenného partnerství, tudíž k rovnocennému vztahu mezi mužem a ženou. Je také větší tolerance k předmanželským experimentům a k předmanželskému sexu.³

Dnešní podoba rodiny se zcela liší od podoby tradiční. Od 60. let 20. stol. se odehrávaly významné změny v rodinném chování. Stále více sílí individualizace jedince nad rodinnými zájmy. Jedná se převážně o změny jako je pokles porodnosti, oddalování sňatků a porodů, nárůst rozvodovosti a zvyšování počtu nesezdaných párů žijících ve společné domácnosti. Stojí za tím především větší společenská a ekonomická aktivita žen, ale také dostupnost interrupce nebo antikoncepce. Další příčiny jsou také v tom, že mladí lidé prodlužují svůj pobyt u rodičů a nejsou schopni nebo jsou „líní“ se o sebe postarat. Toto není problém jenom České republiky, ale týká se také některých evropských států (východní a jižní Evropa). Stále více se také můžeme setkávat s matkami samoživitelkami.⁴ Můžeme zde shledávat také větší nerovnosti. *„Muž je více orientován na sféru veřejnou, na placenou práci, žena na rodinu a domácnost, stále jsou na sobě závislí jako v předchozím typu, ale dochází zde ke změně v hodnocení rolí. Mužova identita je založena na placené práci, jeho status je odvozován od pozice na*

¹ Srov. MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Slon, 2003, s. 33.

² Srov. Tamtéž, s. 34.

³ Srov. Tamtéž, s. 47.

⁴ Srov. Šťastná, A. *Neúplné rodiny v České republice a ve vybraných evropských zemích*. Praha: VÚPSV, 2009, s. 11.

trhu práce. Identita ženy je odvozena na činnostech spojených s rodinou, a i když pracuje, její status je odvozován od pozice a statusu jejího muže.“⁵

1.1 Rodina jako systém

Rodina je velmi důležitá pro zdravý život nejen dítěte, ale také dospělých. Utváří se na hodnotách, které jsou velmi důležité pro chod rodiny. Funkční rodina by měla plnit tyto funkce:

- „*podporování socializace – vychovávání dětí*
- *vztahová podpora dospělých lidí*
- *ekonomická podpora všech lidí*

V obou prvních funkcích patrně nebude rodina zastupitelná nikdy. Od starověku až do současnosti bylo podniknuto mnoho pokusů vychovávat děti v jiném než v rodinném prostředí, tyto pokusy ukázaly nenahraditelnost rodiny.“⁶

Rodina je důležitá pro poskytování zázemí členům rodiny, uspokojuje jejich potřeby a zprostředkovává jejich zkušenosti, které nemůže nalézt jinde. V rodině se utvářejí také role, které jsou součástí jeho identity.⁷

Rodina se skládá z těchto subsystémů: jednotlivec, dyády (manželský a rodičovský) a větší skupiny (sourozenci). Tyto subsystémy vznikají jako spojení buď stejného pohlaví, generační spojení, a nebo spojení osob opačného pohlaví, založené na vzájemné přitažlivosti. Tyto subsystémy jsou od sebe odděleny hranicemi. Ty mohou být buď málo propustné, optimální, nebo hodně propustné.⁸

V současné době existuje mnoho forem rodinného soužití, které zahrnují veškeré kombinace od biologického příbuzenství, legalizovaných i nelegalizovaných vztahů mezi dospělými, ale také mezi dospělými a dětmi nebo mezi samotnými dětmi.⁹

⁵ MUSIL Libor, ŠRAJER Jindřich, *Etické kontexty sociální práce s rodinou*. Nakladatelství ALBERT. Olomoučany 2008, s. 32.

⁶ MATOUŠEK O., PAZLAROVÁ H. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny*. Praha: Portál s.r.o., 2010, s.14.

⁷ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2004, s. 589.

⁸ Srov. MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Slon, 2003, s. 83.

⁹ Srov. MATOUŠEK, O., PAZLAROVÁ, H. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny*. Praha: Portál, 2010, s. 13.

2. Vznik a vývoj neúplných rodin

Vznik neúplných rodin může mít několik příčin:

- Rodina jakož to celek vůbec nevznikne, např. matku dítěte opustí otec dítěte před uzavřením manželství, tzn. že matka vychovává dítě sama.
- Rodina vznikla, ale přestala plnit svojí funkci, např. manžel je ve výkonu trestu odnětí svobody.
- Rodina zanikne buď cestou přirozenou, nebo cestou nepřirozenou. V prvním případě by se jednalo o úmrtí jednoho z manželů, naopak ve druhém případě by se jednalo o rozvod.¹⁰

Za neúplnou rodinu považujeme takovou rodinu, ve které je jen matka a dítě nebo otec a dítě. Na druhé straně za neúplnou rodinu můžeme považovat také partnerství, kde nedošlo ke sňatku, ale rodina žije pohromadě.¹¹

V dřívějších dobách jsme se také mohli setkat s neúplnými rodinami. Hlavní příčinou však nebyl rozvod (uvádí se jen malé procento těch, kteří se rozvedli), ale vyšší úmrtnost v nižším věku a existovala zde menší pravděpodobnost druhých sňatků vdovělých. Nebyla zde také možnost antikoncepce, a tak se rodily nemanželské děti. Svobodné matky byly společností odsuzovány a stigmatizovány. Tyto předsudky se vývojem společnosti změnily a v dnešní době jsou společností tolerovány.¹²

Neúplné rodiny byly a jsou vystavovány rizikům, a to jak společenským, tak kulturním. Tyto rodiny jsou podporovány státem formou sociálních dávek jako je např. přídavek na dítě, sociální příplatek, příplatek na bydlení, rodičovský příspěvek, porodné nebo existenční a životní minimum.¹³

„V posledních desetiletích se v Evropě setkáváme s dramatickými změnami struktury rodiny a samotné rodičovství nabývá v rámci domácností různých forem. V celosvětovém měřítku můžeme hovořit o rostoucím počtu neúplných rodin, přičemž v dnešní době tvoří asi 25 % všech domácností. Tento podíl se samozřejmě v jednotlivých zemích liší, v některých rozvojových zemích se pohybuje nad uvedenou průměrnou hodnotou, naopak v některých rozvinutých zemích nepřesahují neúplné

¹⁰ Srov. Šťastná, A. *Neúplné rodiny v České republice a ve vybraných evropských zemích*. Praha: VÚPSV, 2009, s. 12.

¹¹ Srov. Tamtéž, s. 12.

¹² Srov. Tamtéž, s.12.

¹³ Srov. Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]. Praha: MPSV, [cit. 2013-12-25]. Dostupné na: WWW. <http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane>.

rodiny 10 % ze všech domácností. Ve všech zemích bez rozdílu je však 90 % ze všech neúplných rodin tvořeno ženou žijící společně s dětmi.¹⁴

2.1 Rozvod a úmrtí jednoho z rodičů

Nejčastější příčinou vzniku neúplných rodin bývá rozvod. Ten sebou nese řadu problémů jako jsou sociální, ekonomické, kulturní problémy, ale má především veliký vliv na psychiku dítěte (viz. kapitola sociální rizika). V postmoderní době se manželské/partnerské pouto a s ním i celá rodina stávají křehčí a zranitelnější než v dobách minulých. Mění se postavení žen na trhu práce i v rodině. Muž v rodině už nezaujímá tradiční postavení autority jako tomu bylo dříve, tím lze vysvětlit fakt, že víc jak polovinu rozvodů podávají ženy. Nejvíce zatěžující bývá ekonomická stránka dospělých. Oddělené domácnosti bývají mnohem nákladnější než vedení společné domácnosti. Častým problémem bývá také neplacení výživného na dítě/děti.¹⁵

Existuje několik typů rozvodů:

- Opuštění partnera, aniž by byla navázána silnější vazba: tento typ se týká osob, které uzavřely sňatek, aniž by se nějak více znaly.
- Odmítnutí partnera z důvodu zjištění určitých rysů, které nebyly zřetelné: sem řadíme takové chování, které je nepřístojné, např. manžel je alkoholik, u manžela nebo manželky převládají hysterické sklony atd.
- Vyčerpání vztahu: manželé už nemají důvod žít spolu, necítí k sobě žádné city (především u starších manželů, kdy dítě odešlo z domu).¹⁶

Ztrátou blízkého člověka se pozůstalí členové rodiny dostávají do náročné životní situace, která je charakteristická dlouhodobým a nezvratným odloučením. Rozhodující význam na prožívání této ztráty má hloubka emocionální vazby. Čím byl vztah intenzivnější, tím bude reakce na ztrátu silnější a dlouhodobější. Ztráta blízkého člověka také nabourává vlastní identitu, integritu, vztahy s okolím. Těmto lidem/rodinám je

¹⁴ HŮLE, D. Analýza: *Neúplné rodiny a rozvody v manželství s dětmi*. [online]. © 2005 [cit. 2013-12-25]. Dostupné na: WWW.http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=28.

¹⁵ Srov. MATOUŠEK, O. *Rozvod/ rozchod dospělých partnerů*. In MATOUŠEK, O. a kol. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, 2013, s. 362.

¹⁶ Srov. MATOUŠEK, O., KODYMOVÁ, P., KOLÁČKOVÁ, J. *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál, 2005, s. 61-62.

zapotřebí pomáhat hlavně v oblasti psychické, pragmatické, informativní a ekonomické.¹⁷

2.2 Osamocení rodič

Za osamoceního rodiče považujeme rodiče, který je svobodný, ovdovělý, rozvedený, ale také toho, kdo s rodinou nežije, ale není rozvedený. Osamocení rodiče, patří mezi ohroženou skupinu lidí. Jsou mnohem více ohroženi nezaměstnaností, chudobou, sociálním vyloučením a sociální izolací. Nejčastějšími případy osamoceního rodiče bývají ženy, žijící s nezletilým dítětem nebo dětmi. Je jen malé procento, kdy je to naopak. To bývá zapříčiněno např. tím, že se matka nemůže postarat o dítě (ekonomické nebo zdravotní potíže) nebo opustila rodinu.¹⁸

U starší generace v rozvinutých zemích dochází ke ztrátě partnera převážně úmrtím nebo rozvodem. U mladší generace souvisí ztráta partnera také rozvodem nebo rozchodem, avšak někteří z nich si již partnera nehledají nebo ho nedokážou najít.¹⁹

„Ve velkých městech stoupá počet osob, které ani ve středním věku nevstupují do trvalejšího partnerského či manželského svazku. Osobní svoboda je pro ně vyšší hodnotou než dlouhodobé vztahové vazby. Nemusí to však platit po celou dobu jejich života. Komplexnější a dlouhodobější hodnocení kvality jejich života měřené jinými kritérii než mírou osobní svobody ukazuje deficit: osaměle žijící mají horší úroveň psychického i tělesného zdraví a kratší život. Potvrzuje se tím, že člověk potřebuje žít v pospolitosti. Přednostní formou této pospolitosti je pro děti i pro dospělé rodina.“²⁰

2.2.1 Matka jako jediný rodič

Rozlišujeme dvě skupiny svobodných matek. První skupina se týká mladých svobodných matek, jejichž otěhotnění nebylo chtěné a vzniklo např. selháním antikoncepce a jejichž vztah s partnerem byl krátkodobý. Druhou skupinu tvoří ženy kolem 30. roku, které dítě plánovaly, ale otec je opustil před porodem nebo po porodu.

¹⁷ Srov. DOHNALOVÁ, Z. *Ztráta blízkého člověka*. In MATOUŠEK, O. a kol. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, 2013, s. 376.

¹⁸ Srov. MATOUŠEK, O., KODYMOVÁ, P., KOLÁČKOVÁ, J. *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál, 2005, s. 44.

¹⁹ Srov. MATOUŠEK, O., PAZLAROVÁ, H. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny*. Praha: Portál, 2010, s. 15.

²⁰ MATOUŠEK O., PAZLAROVÁ H. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny*. Praha: Portál, 2010, s.15.

Obě tyto skupiny jsou ohroženy jak po finanční stránce tak po stránce sociální. Také těhotenství u těchto matek probíhá komplikovaněji než u matek vdaných. S hlavním problémem se můžeme setkat při výchově dítěte, kdy dětem chybí mužský vzor. U chlapců vyrůstajících bez otců bylo dokázáno, že jsou méně nadaní než chlapci z úplných rodin. Pro dceru je přítomnost otce také důležitá. Matoušek uvádí, že dcery vyrůstající bez otce mají větší tendenci k extrémnějším postojům vůči mužům a to buď k nekritickému obdivu nebo k naprostému odmítání mužů. Jde zde tedy riziko, že děti svobodných matek budou mít více problémů s navazováním partnerských vztahů.²¹

2.3 Vývoj neúplných rodin v České republice

V dřívějších dobách jsme se mohli setkat s neúplnými rodinami, avšak tyto rodiny nebyly poznamenány rozvodem, ale vyšší úmrtností. Od roku 1990 se zvyšuje počet nesezdaných párů, zvyšuje se počet mimomanželských dětí a velkým problémem je také vysoká míra rozvodovosti.²²

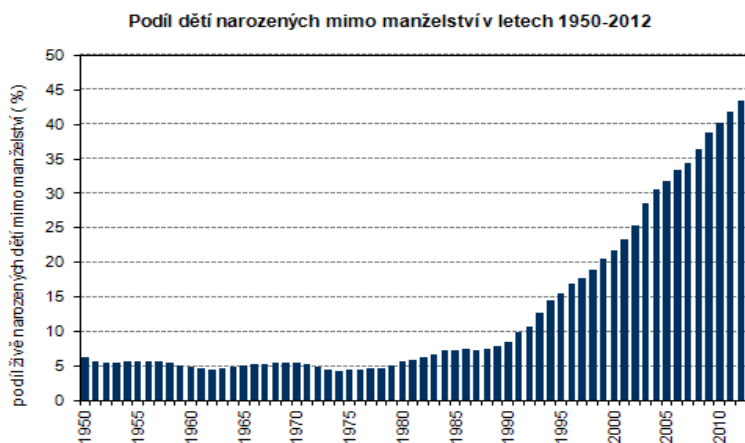
Mimomanželská plodnost není jen problémem České republiky, ale celé Evropy. To však může představovat řadu sociálních, kulturních a ekonomických rizik. „*Do konce 80. let tento podíl nikdy nepřesáhl 10 % a Česká republika tak patřila k zemím s nejnižším zastoupením nemanželsky narozených. Od 90. let však podíl mimomanželsky narozených postupně narůstal a v roce 2006 již dosáhl téměř jedné třetiny a Česká republika se tak řadí k zemím se středními či mírně vyššími hodnotami.*“²³

²¹ Srov. MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Slon, 2003, s.128.

²² Srov. Šťastná, A. *Neúplné rodiny v České republice a ve vybraných evropských zemích*. Praha: VÚPSV, 2009, s. 12.

²³ ŠŤASTNÁ Anna. *Neúplné rodiny v České republice a ve vybraných evropských zemích*. Praha: VÚPSV, 2009, str.13.

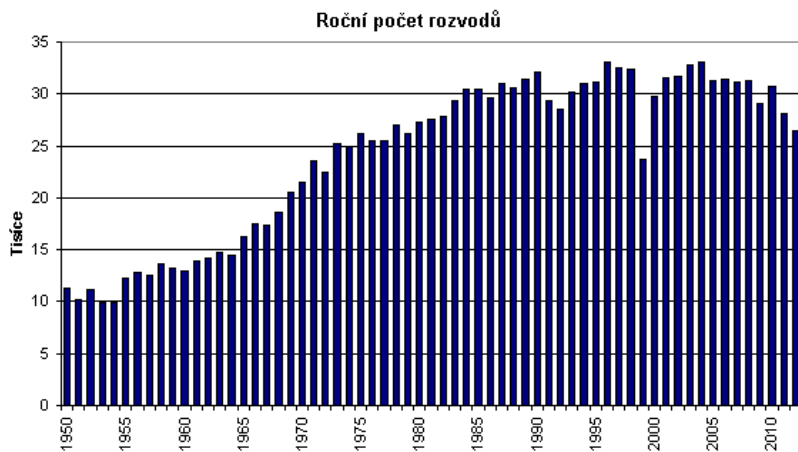
Graf č. 1

Zdroj: www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/podil_deti_narozenyh_mimo_manzelstvi_v letech_1950_2012 (navštíveno dne 30. 1. 2014)

Novým „trendem“ dnešní společnosti je vysoký počet rozvedených manželů. Nejnižší míra rozvodovosti byla v letech 1953-1954, kdy počet rozvodů nepřesáhl 10 000. Naopak nejvyšší míra rozvodovosti se pohybuje v roce 1996 a 2006, kdy se počet rozvodů přibližoval k 35 000 (viz. graf).²⁴

Graf č. 2

Zdroj: www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/rozvodovost (navštíveno dne 1. 1. 2014)

²⁴ Srov. Český statistický ústav [online]. Praha: ČSÚ, [cit. 2014-01-01]. Dostupné na: WWW. www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/rozvodovost.

2.4 Vývoj neúplných rodin ve Velké Británii

Od 90. let 20. stol. Se hlavním tématem politiky ve Velké Británii stala otázka neúplných rodin a matek samoživitelek, které znamenaly pro společnost sociální hrozbu. V roce 1997 s nástupem nové vlády začala být prosazována politika podporující neúplné rodiny (respektive rodiče z neúplných rodin) v jejich zapojení na pracovní trh. Největší přelom zaznamenala 70. léta 20. stol., kdy se uzavírání sňatků posouvalo do vyššího věku, tím se rozšířilo nemanželské soužití, ale také vyšší míra rozvodovosti.²⁵

Velká Británie se drží v rozvodovosti na prvních místech v rámci Evropské unie. „Počty rozvodů se během let 1958-1969 víc než zdvojnásobily z ročních hodnot okolo 24 tisíc na 56 tisíc. Od roku 1969 byl rozvod legalizován také v Severním Irsku a mezi roky 1970 a 1972 stouply počty rozvodů ve spojeném království z 63 tisíc na 123 tisíc. Tento nárůst byl částečně zapříčiněn novelizací rozvodového práva v Anglii a Walesu, která vstoupila v platnost roku 1971. Počty rozvodů postupně stouply a v roce 1993 dosahovaly až 183 tisíc. Na začátku nového tisíciletí se s jistými výkyvy pohybují nad hodnotou 150 tisíc rozvodů ročně, což je 2,6 rozvodů na 1000 obyvatel středního stavu. Rozvodem tak končí 40 % manželství, a to v průměru po 11 letech.“²⁶

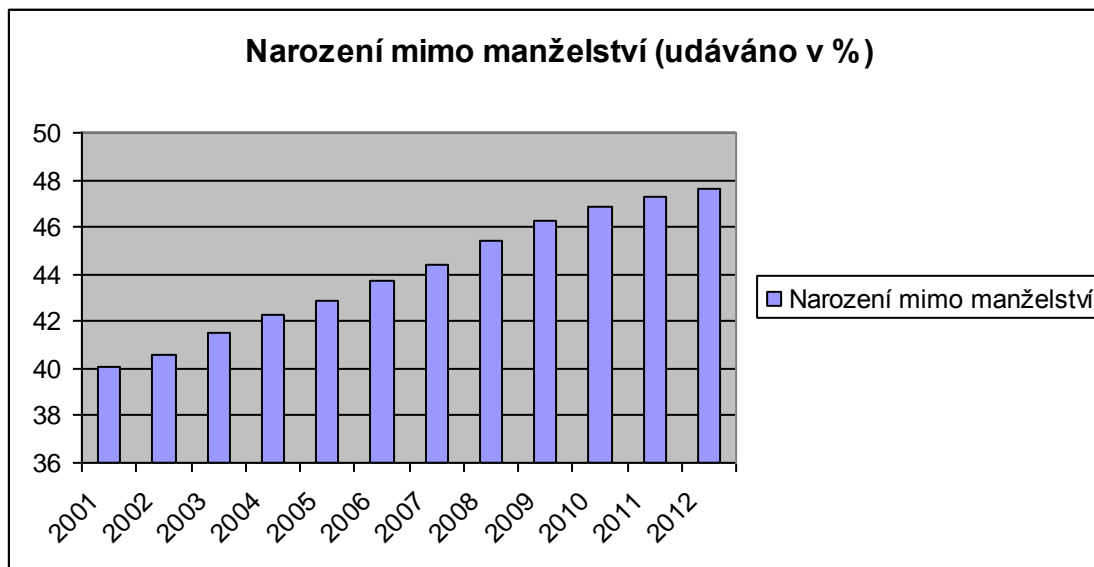
Stejně tak jako v České republice, se na přelomu 60. a 70. let rozrůstá mimomanželská plodnost. Jak můžeme vidět níže v grafu, v roce 2001 se narodilo okolo 40 % dětí mimo manželství a s postupem času se počet těchto dětí rozrůstá. V roce 2013 se tento počet vyšplhal až ke 48 %.²⁷

²⁵ Srov. Šťastná, A. *Neúplné rodiny v České republice a ve vybraných evropských zemích*. Praha: VÚPSV, 2009, s. 31.

²⁶ ŠŤASTNÁ Anna. *Neúplné rodiny v České republice a ve vybraných evropských zemích*. Praha: VÚPSV, 2009, s. 76.

²⁷ Srov. Český statistický úřad [online]. Praha: ČSÚ, [cit. 2014-01-01]. Dostupné na: WWW. <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tps00018>.

Graf č. 3

Zdroj: Dostupné z: [www. http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tps00018](http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tps00018) (navštíveno dne 1.1.2014)

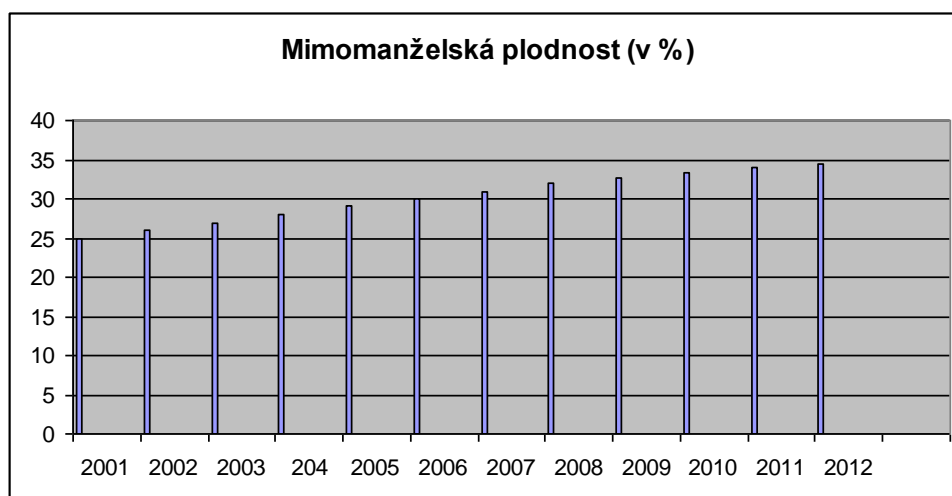
2.5. Vývoj neúplných rodin v Německu

V Německu se od 60. let po současnost zvýšila mimomanželská plodnost téměř o 8 %. Po sjednocení západního a východního Německa se mimomanželská plodnost ještě zvýšila. V roce 1999 se v bývalém NDR (Německá demokratická republika) zvýšila mimomanželská plodnost až o 50 %, naopak v západním Německu tomu bylo o 3 % méně. Někteří autoři uvádějí, že za to může sociální systém republiky, kdy jsou upřednostňovány neúplné rodiny.²⁸ Od roku 2001 do roku 2012 se zvýšila mimomanželská plodnost skoro o 10 %. V roce 2001 se narodilo 25 % dětí a v roce 2012 se narodilo 34,5 % mimo manželství viz. graf.²⁹

²⁸ Srov. TIHELKA, R. *Nemanželská plodnost a postoje k ní ve vybraných evropských zemích*. Diplomová práce, Brno: 2009, s. 21.

²⁹ Srov. Český statistický úřad [online]. Praha: ČSÚ, [cit. 2014-01-01]. Dostupné na: WWW. [www.http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tps00018](http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tps00018).

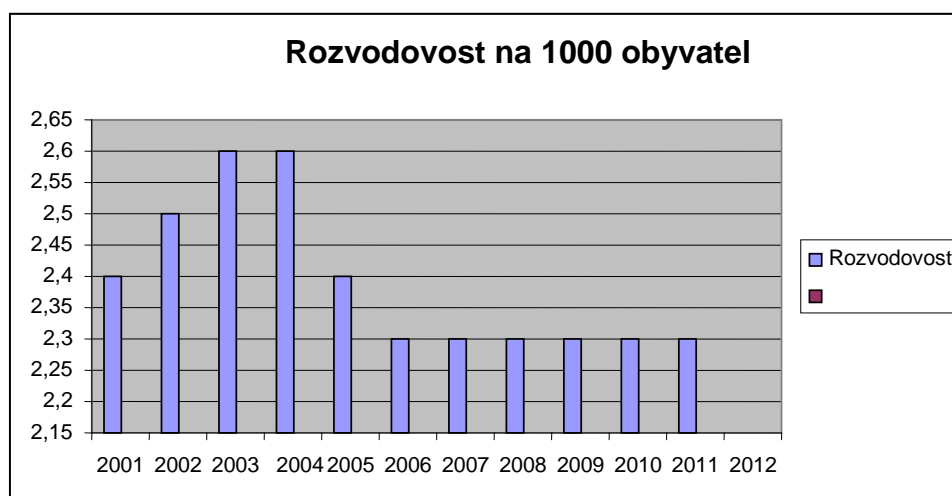
Graf č. 4

Zdroj: [www.http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tps00018](http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tps00018) (navštíveno dne 1.1.2014)

Nejvyšší míra rozvodovosti dosahovala v Německu v roce 2003 a 2004. Od roku 2006 do roku 2011 se míra rozvodovosti zastavila na 2,3 %.³⁰

Graf č. 5

Zdroj: [www.http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tps00013](http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tps00013) (navštíveno dne 1.1.2014)

³⁰ Srov. Eurostat [online] [cit. 2014-01-01]. Dostupné na: WWW. [www.http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tps00013](http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tps00013).

3. Sociální rizika v neúplných rodinách

Za sociální rizika se považují události nebo úkony, které mohou vyvolat nežádoucí ohrožení člověka. „Podle Krebse sociální riziko znamená sociální události nebo sociální příhody, které jsou právu známé a s nimiž právo spojuje vznik, změnu či zánik práv a povinností, s jejichž pomocí lze tíživé životní situaci způsobené takovou událostí předejít, zmírnit nebo ji překonat. O sociálním riziku tedy hovoříme, je-li riziko obecně (společensky, státem) uznáno za objektivní a zasluhující si pozornost některého veřejného subjektu.“³¹ Je-li předmětem společenského zájmu, stává se pak sociálně uznanou událostí tzn., že je sociální riziko společensky uznáno za závažné z důvodu ekonomického a sociálního ohrožení člověka. K jeho řešení člověk potřebuje společenskou ochranu, protože on ani jeho rodina si nejsou schopni pomoci vlastními silami. Podpora a pomoc ze strany státu je předmětem solidarity. Dnes se v Evropě obecně za sociální rizika považují: ohrožení zdraví, sociální a ekonomické následky nemoci, úrazu nebo invalidity, nízké příjmy zejména v rodinách s dětmi a ohrožení dětí.³²

Osamocené rodičovství s sebou přináší řadu sociálních, ale také kulturních rizik. Tyto rodiny jsou mnohem častěji ohroženy nezaměstnaností, nedostatečným přístupem k přiměřenému bydlení, sociální izolací, chudobou a sociálním vyloučením.³³

3.1 Nezaměstnanost

„Práce zaujímá v životě člověka nezastupitelné postavení. Je důležitou podmínkou jeho důstojné existence, přináší mu nejen materiální prospěch, ale současně mu dává pocit seberealizace a společenské užitečnosti. Vřazuje člověka do řádu sociálních vztahů, uspokojuje jeho potřeby ctížádosti, sebeuplatnění a sebeúcty.“³⁴ Nezaměstnanost je obecně vnímána jako ekonomický a sociální problém, který negativně ovlivňuje situaci

³¹ TOMEŠ Igor. *Sociální riziko*. In MATOUŠEK Oldřich a kolektiv. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál 2013. s. 234.

³² Srov. TOMEŠ, I. *Sociální riziko*. In MATOUŠEK, O. a kol. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, 2013, s. 235.

³³ Srov. MATOUŠEK, O., KODYMOVÁ, P., KOLÁČKOVÁ, J. *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál, 2005, s. 44.

³⁴ BUCHTOVÁ B. a kolektiv. *Nezaměstnanost psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha 7: Grada Publishing a.s., s. 75.

a život jedinců, rodin, regionů, komunit nebo sociálních skupin.³⁵ Přináší sebou řadu rizik hlavně v neúplných rodinách, kdy osamocený rodič musí plnit dvě funkce najednou. Jak funkci rodičovskou, tak funkci zaměstnance. Ve většině případů nejdou tyto funkce skloubit. Také šance na získání zaměstnání je pro tyto rodiny mizivá s ohledem na jejich péči o dítě. Samoživitelství se ve většině případů týká žen. Existuje malé procento otců samoživitelů, avšak jejich situace je zvýhodněna na trhu práce a ve výši příjmu oproti ženám.³⁶ U matek samoživitelek se můžeme setkat s pojmem past nezaměstnanosti. To je jev, kdy rozdíl mezi platem ze zaměstnání a sociálními dávkami je velmi malý. Zde může docházet i k zneužívání dávek.³⁷

Chybu můžeme najít taky na straně zaměstnavatele. Zaměstnavatelé většinou nevytvářejí pracovní místa se zkrácenou pracovní dobou, ale ve většině případů dávají přednost vícesměnným provozům.³⁸ Matky samoživitelky potřebují sladit požadavky práce s péčí či fungováním zařízení péče o dítě. Vybírají si proto většinou práci méně fyzicky náročnou, která vyhovuje požadavkům péči o dítě, avšak je platově méně ohodnocena, a proto jsou mnohdy nuceny najít si přivýdělek formou brigád.³⁹ Dalším problémem může být i fakt, že zaměstnavatelé upřednostňují spíše mužskou pracovní sílu. Mladé ženy představují pro zaměstnavatele nejistotu ve smyslu možného budoucího otěhotnění, a s tím se pojí vyřazení z pracovního procesu na delší dobu. I po návratu z mateřské dovolené s sebou žena nese rizika formou častější absence a starostmi o domácnost.⁴⁰

Nezaměstnanost v neúplných rodinách s sebou přináší rizika formou chudoby a ekonomické zátěže a z toho plynoucí psychické problémy. Tyto rodiny mívají většinou nízký sociální status, který souvisí převážně s nízkým příjmem a méně odpovědným způsobem života. Příjem rodiny ovlivňuje základní potřeby rodiny jako jsou např. jídlo, ošacení, vzdělávání, bydlení atd. Problémem zde nemusí být jen

³⁵ Srov. MAREŠ, P. *Nezaměstnanost*. In MATOUŠEK, O. a kol. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, 2013, s. 332.

³⁶ Srov. MARHÁNKOVÁ, J. *Matky samoživitelky a jejich situace v České republice*. Praha: Gender studies, s.r.o., 2011, s. 8.

³⁷ Srov. BASLÍKOVÁ, L. *Ženy v obtížných životních situacích a jejich matnění na trhu práce*. Brno, 2007, s. 37. Bakalářská práce.

³⁸ Srov. BUCHTOVÁ, B. a kol. *Nezaměstnanosti psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha: Grada Publishing a.s., 2002, s. 113.

³⁹ Srov. MARHÁNKOVÁ, J. *Matky samoživitelky a jejich situace v České republice*. Praha: Gender studies, o.p.s., 2011, s. 8.

⁴⁰ Srov. MATOUŠEK, O., KODYMOVÁ, P., KOLÁČKOVÁ, J. *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál, 2005, s. 301.

materiální stránka, ale často dochází také k sociálnímu dopadu. Děti z těchto rodin bývají většinou méně vzdělané než děti z úplných rodin.⁴¹ Ztráta zaměstnání má i své sociální důsledky. „Ztráta zaměstnání je vždy spojena se změnou sociálního statusu, životní úrovně i sociální role nezaměstnaného. Rovněž hrozí nebezpečí jeho sociální izolace či sociálního selhání, přičemž všechny tyto sociální důsledky nezaměstnanosti postihují i sociální okolí nezaměstnaného – tedy jeho rodinu.“⁴²

Nezaměstnanost bývá prožívána jako ztráta, na kterou člověk reaguje zoufalstvím a depresí, ale může být také brána jako ohrožení budoucího života, které vyvolává psychické napětí, úzkost a strach.⁴³ V horším případě může vést až k patologickým jevům jako jsou drogy, alkohol prostituce nebo v tom nejhorším případě sebevražda.

3.1.1 Politika zaměstnanosti v České republice

Politika zaměstnanosti je součástí sociální politiky. Sociální politika se zabývá nerovnostmi a jejich rozdělením ve společnosti, věnuje se politickým procesům, institucím a činností, které tyto nerovnosti ovlivňují.⁴⁴ „Politika zaměstnanosti je soubor opatření, kterými jsou utvářeny podmínky pro rovnováhu na trhu práce a pro efektivní využití pracovních sil. Podíl na její tvorbě má stát, odbory, zaměstnavatelé a zaměstnanci. Cílem je optimální nabídka a poptávka v oblasti zaměstnanosti.“⁴⁵

V České republice problematiku zaměstnanosti řeší 3 zákony:

- Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce.
- Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti.
- Zákon č. 73/2011 Sb., o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů.⁴⁶

Státní správu v oblasti státní politiky zaměstnanosti tvoří Ministerstvo práce a sociálních věcí a Úřad práce České republiky. Úřad práce České republiky je od 1. 4. 2011 pověřen prováděním státní politiky zaměstnanosti. Politika zaměstnanosti má

⁴¹ Srov. MATOUŠEK, O., KODYMOVÁ, P., KOLÁČKOVÁ, J. *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál, 2005, s. 44-45.

⁴² MATOUŠEK, O., KODYMOVÁ, P., KOLÁČKOVÁ, J. *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál, 2005, s. 304.

⁴³ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2012, s. 735.

⁴⁴ Srov. DUKOVÁ, I., DUKA, M., KOHOUTOVÁ, I. *Sociální politika*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2013, s. 31.

⁴⁵ DUKOVÁ Ivana, DUKA Martin, KOHOUTOVÁ Ivanka. *Sociální politika*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2013, s. 87.

⁴⁶ Srov. DUKOVÁ, I., DUKA, M., KOHOUTOVÁ, I. *Sociální politika*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2013, s. 88.

4 metody a to finanční podporu nezaměstnaných, vytváření nových pracovních míst, příprava pracovních sil a zprostředkování informací o trhu práce.⁴⁷

Občan České republiky má nárok na podporu v nezaměstnanosti za následujících podmínek:

- 1) prokáže-li dobu důchodového pojištění v délce alespoň 12 měsíců v posledních dvou letech před zařazením do evidence uchazečů o práci
- 2) podá-li žádost o podporu v nezaměstnanosti
- 3) není-li poživitelem starobního důchodu a ani nemá nárok na výsluhový příspěvek, pokud není vyšší jak podpora v nezaměstnanosti⁴⁸

Nárok na podporu v nezaměstnanosti zaniká pokud,

- v posledních 6 měsících před zařazením do evidence byl zaměstnavatelem ukončen pracovně právní vztah za hrubé porušení
- v posledních 6 měsících před zařazením do evidence o zaměstnání opakovaně sám ukončil vhodné zaměstnání zprostředkované Úřadem práce
- vznikl nárok na výsluhový příspěvek, který je vyšší než podpora v nezaměstnanosti⁴⁹

Podpůrčí dobou v poskytování podpory v nezaměstnanosti se do 50 let věku rozumí 5 měsíců, od 50 do 55 let věku 8 měsíců a nad 55 let věku 11 měsíců. Výše podpory zaměstnanci, který podá výpověď nebo odejde dohodou činí 45 % průměrného měsíčního čistého výdělku. Zaměstnanec, který dostane výpověď má nárok v prvních 2 měsících podpůrčí doby na 65 % průměrného měsíčního čistého výdělku, další 2 měsíce na 50 % a po zbývajících podpůrčí dobu na 45 %.⁵⁰

3.1.2 Politika zaměstnanosti ve Velké Británii

Pro Velkou Británii je typický liberální model, který je charakterizovaný tržní ekonomikou, soukromými službami, slábnoucím důrazem na státní sociální zabezpečení a minimální záchrannou sítí v případech, jako je např. nemoc nebo nezaměstnanost. Stále více sociálních dávek zde spadá pod přísné hledisko potřebnosti.⁵¹ Hlavním úkolem se pro Velkou Británii od roku 1997 stal boj proti nezaměstnanosti, ekonomické

⁴⁷ Srov. DUKOVÁ, I., DUKA, M., KOHOUTOVÁ, I. *Sociální politika*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2013, s.88-89

⁴⁸ Srov. Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]. Praha: MPSV, [cit. 2014-02-10]. Dostupné na: WWW. <http://www.mpsv.cz/cs/14156>

⁴⁹ Srov. Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]. Praha: MPSV, [cit. 2014-02-10]. Dostupné na: WWW. <http://www.mpsv.cz/cs/14156>

⁵⁰ Srov. DUKOVÁ, I., DUKA, M., KOHOUTOVÁ, I. *Sociální politika*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2013, s. 101.

⁵¹ Srov. KOTOUS, J. *Sociální politika v evropských zemích*. Praha: Karolinum, 1995, s.56

neaktivitě a chudobě. Politikou zaměstnanosti se zabývá Ministerstvo práce a důchodů, jejichž hlavním cílem je zabezpečení plné zaměstnanosti, Ministerstvo obchodu a průmyslu a Ministerstvo pro vzdělávání a pracovní dovednosti.⁵²

Velká Británie klade velký důraz na aktivní politiku zaměstnanosti. Poskytování dávek v nezaměstnanosti se děje prostřednictvím sítí pracovních agentur Jobcentre plus. Tato centra dávají větší možnost vrácení nezaměstnaného do zaměstnání. Každému klientovi je přiřazen finanční poradce, který přesně stanoví výši finanční pomoci či podpory ze strany státu. Klient však musí aktivně hledat zaměstnání na trhu práce. Nehledá-li zaměstnání je povinen všechny dávky sociálního zabezpečení vrátit. Jobcentre plus nabízí své služby všem lidem, kteří pobírají jakékoliv dávky sociálního zabezpečení, obzvláště pak těm lidem, kteří jsou ekonomicky neaktivní a jejich začlenění do pracovního procesu je obtížné. To se týká především osamělých rodičů a lidí se zdravotním postižením.⁵³

Cílem britské vlády je podpora neúplných rodin. Vznikl pilotní projekt The Pathways to work for lone parents, jehož cílem je vytvoření vhodných podmínek pro skloubení rodinného života a práce. Podpora těchto rodin se realizovala 4 směry:

- Zajištění finanční podpory - vláda vychází z toho, že cestou z chudoby je zaměstnání a finanční spoření rodiny. To byl hlavní důvod aby se v roce 1997 reformoval systém finanční podpory rodiny, který zvýhodňuje zaměstnané rodiče a zvyšuje finanční podporu dětí.
- Skloubení rodinného života a zaměstnání - trh práce ve Velké Británii nabízí různé formy flexibilního zaměstnávání tak, aby se mohli rodiče realizovat jak v rodinném, tak pracovním životě. Problémem zde je nedostatek kvalitních míst na částečný úvazek a s tím se pojí nedostatek financí pro tyto rodiny. Mluvím zde hlavně o rodinách s matkami samoživitelkami.
- Zajištění kvalitních služeb v péči o dítě - cílem je vytvoření kvalitní předškolní i mimoškolní péče o děti pracujících rodičů
- Podpora rodičů samoživitelů na trhu práce - stát poskytuje finanční a poradenskou činnost pro tyto rodiny prostřednictvím programu The New Deal for lone parents

⁵² Srov. KRAUSE, D., KUX, J., NEKOLOVÁ, M. a kol. *Analýza politiky zaměstnanosti členských zemí Evropské unie v závislosti na jejich předsednictví se zřetelem na aktualizaci principů politiky zaměstnanosti České republiky*. Praha: VÚPSV, 2005, s. 7.

⁵³ Srov. Tamtéž, s. 9.

a The Pathways to Work for Lone Parents. Toto poradenství je realizováno organizací Jobcentre plus.⁵⁴

Rozdíl mezi politikou zaměstnanosti ve Velké Británii a Českou republikou je velký. Obě dvě země věnují pozornost ohroženým skupinám na trhu práce, avšak Velké Británii se daří tyto ohrožené skupiny navrátit zpět na trh práce, a to např. různými opatřeními formou dávek (lidem se nevyplatí nepracovat) nebo pomocí projektů (Jobcentre plus). Česká republika postrádá tyto opatření a projekty. Nevěnuje se ani ekonomicky neaktivním lidem na rozdíl od Velké Británie. Největší rozdíl můžeme najít v zaměstnávání rodičů pečující o dítě. Velká Británie se soustředí na zaměstnávání těchto osob pomocí flexibilních forem zaměstnávání a zkvalitnění péče o děti v pracovní době rodičů. V České republice tato podpora flexibility schází.⁵⁵

3.1.3 Politika zaměstnanosti v Německu

Německo spadá pod konzervativní stát, jehož principem je zachování statusových rozdílů. Základem tohoto modelu je pojištění proti státem definovaným sociálním rizikům.⁵⁶ Tento stát se zaměřuje převážně na osoby, které ztratily zaměstnání z důvodu např. zdravotního postižení nebo odchodem do důchodu.⁵⁷ Náklady na pojištění v nezaměstnanosti nese z poloviny zaměstnanec a z poloviny zaměstnavatel. Nárok na podporu v nezaměstnanosti může občan získat tehdy, pokud pojistná doba trvala nejméně 360 dní v uplynulých 2 letech před ohlášením ztráty zaměstnání a pokud hledá aktivně práci min. 15 hodin v týdnu. Výše dávek v nezaměstnanosti se řídí podle průměrného příjmu v roce, podle dětí a podle doby pojištění. Podpora v nezaměstnanosti je vyplácena za celý kalendářní měsíc ve výši 60 % čisté mzdy u bezdětných osob a 67 % čisté mzdy u osob s jedním nebo více dětmi.⁵⁸

Německo se od roku 2002 snaží o reformu zaměstnanosti. Hlavním cílem je nahradit reaktivní přístupem preventivním tzn. předcházet nezaměstnanosti

⁵⁴ Srov. KRAUSE, D., KUX, J., NEKOLOVÁ, M. a kol. *Analýza politiky zaměstnanosti členských zemí Evropské unie v závislosti na jejich předsednictví se zřetelem na aktualizaci principů politiky zaměstnanosti České republiky*. Praha: VÚPSV, 2005, s. 14.

⁵⁵ Srov. Tamtéž, s. 31.

⁵⁶ Srov. DUKOVÁ, I., DUKA, M., KOHOUTOVÁ, I. *Sociální politika*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2013, s. 17.

⁵⁷ Srov. ŠTASTNÁ, A. *Neúplné rodiny v České republice a ve vybraných evropských zemích*. Praha: VÚPSV, 2009, s. 27.

⁵⁸ Srov. Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]. Praha: MPSV, [cit. 2014-02-12]. Dostupné na: WWW. <http://www.mpsv.cz/cs/4148>.

a vytvářet nová pracovní místa. Každý, kdo je na podpoře v nezaměstnanosti si musí aktivně hledat práci. Nesmí odmítnout nabídku na zaměstnání z důvodu, že se zaměstnání liší od jeho profese nebo je jinak finančně ohodnocena.⁵⁹

Rozdíl v politice zaměstnanosti v České republice a Německu je značný především ve výši dávky v podpoře nezaměstnanosti. V Německu mají výhodu rodiče s dětmi, kteří mají nárok na vyšší částku této podpory. V České republice se nebere ohled na to, zda je žadatel o tuto podporu rodičem nebo ne. Německo je oproti České republice také přísnější v kritériích, která musí žadatelé splnit, jako je např. aktivní hledání práce min. 15 hodin týdně. V České republice žadatelé stačí docházet na sezení do konkrétního pracoviště Úřadu práce.

3.2 Chudoba a sociální vyloučení

Tradiční pojetí chudoby chápeme jako nedostatek peněz, který nás omezuje v zabezpečování našich potřeb. Od 70. let 20. stol. se objevuje nový druh chudoby tzv. nová chudoba, která souvisí s nezaměstnaností. Zvyšuje se počet příjemců na sociálních dávkách a službách, velké množství osamocených rodičů a soustředění chudých lidí na okraj měst a obcí.⁶⁰ Chudobu můžeme rozdělit na několik druhů:

- Absolutní chudoba - pro ni je typické nedostatek prostředků, kvůli nimž člověk nemůže uspokojovat své základní životní potřeby a tím člověka ohrožuje v jeho lidské existenci nebo může způsobit smrt.
- Relativní chudoba - uspokojování svých životních potřeb na nízké úrovni
- Stav sociální nouze - stav, kdy člověk nedokáže uspokojit své základní životní potřeby z důvodu zdravotního stavu, dysfunkce rodiny nebo absence sociálního zázemí.
- Stav hmotné nouze - stav, kdy si člověk není schopen zajistit si finanční příjem nebo základní životní potřeby např. v důsledku nemoci či invalidity.⁶¹

Chudoba se týká převážně lidí s nižším vzděláním a neúplných rodin, je často vázaná na nízké příjmy rodiny a promítá se tak do života celé rodiny. Ničí životní šance a lidské schopnosti, je doprovázená demoralizací, beznadějí a zoufalstvím, které mohou

⁵⁹ Srov. Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]. Praha: MPSV, [cit. 2014-02-12]. Dostupné na: WWW. <http://www.mpsv.cz/cs/4148>.

⁶⁰ Srov. DUKOVÁ, I., DUKA, M., KOHOUTOVÁ, I. Sociální politika. Praha: Grada Publishing, a.s., 2013, s. 184.

⁶¹ Srov. Tamtéž, s. 185.

vést až k patologickému chování.⁶² Může ohrožovat zdraví nejen dospělých členů rodiny, ale také dětí. Nedostatečným uspokojováním životních potřeb, ohrožuje chudoba členy rodiny jak fyzicky tzn. hlad, podvýživa, nemoc, nezdravé životní prostředí atd., tak sociálně, kdy může docházet ke stigmatizaci, sociálnímu vyloučení nebo sociální izolaci. Chudobu můžeme považovat také za fluidní stav, tzn. že jedinci/rodiny během svého života mohou upadnout do chudoby nebo se z chudoby vymanit a to i vícekrát.⁶³ Rodiny s nízkým ekonomickým statutem jsou častěji náchylné k vysoké míře stresu. Ekonomická situace v rodině je pro členy rodiny velmi stresující situací, která má značný vliv na jejich duševní a fyzické zdraví. Někteří rodiče mohou při stresu vykazovat specifické poruchy rodičovského chování. Sociálně ekonomický status má velký vliv při trávení volného času dětí. Podle amerického výzkumu děti vzdělanějších matek tráví volný čas aktivně, zatímco děti s nízkým ekonomickým statutem tráví volný čas především u televize.⁶⁴ Nejrizikovější skupinou je rodina osamělé nebo rozvedené matky. Osamělé matky bývají častěji vystaveny materiální deprivaci, patří mezi skupinu lidí, kteří hledají obtížněji a dlouhodobě zaměstnání. To je také důvod, proč jsou závislé na pomoci od státu.⁶⁵ Většina matek samoživitelek se snaží předejít chudobě tím, že si berou práci na plný úvazek. Tím většinou nezvládají skloubit pracovní povinnosti s kvalitní péčí o dítě. Tyto matky bývají mnohdy deprimované i z vlastního života tím, že nedokáží svým dětem poskytnout dostatečný rozvoj, nemůžou mu zaplatit koníčky nebo jiné aktivity, které by dítě dále rozvíjely (knihy, doučování atd.).⁶⁶

V Evropě je více jak 120 milionů obyvatel ohroženo chudobou a sociálním vyloučením. Evropská unie se snaží bojovat s chudobou obyvatel, avšak se zhoršující sociální situací způsobnou hospodářskou krizí, kdy stále více lidí stojí mimo trh se to nedaří.⁶⁷ Nejhuře jsou na tom osamocené matky, které jsou ohroženy nízkými příjmy. Mezi lety 2005-2012 byla nejvyšší míra chudoby v České republice naměřena v roce 2005, nejnižší míra chudoby pak v roce 2012. Ve Velké Británii byla naměřena nejvyšší

⁶² Srov. MAREŠ, P. *Chudoba, marginalizace, sociální vyloučení*. Brno: Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity, 2000, s. 5.

⁶³ Srov. MAREŠ, P. *Chudoba*. In MATOUŠEK, O. a kol. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, 2013, s.334.

⁶⁴ Srov. MATOUŠEK, O., PAZLAROVÁ, H. *Hodnocení potřeb ohroženého dítěte a rodiny*. Praha: Portál, 2010, s. 82.

⁶⁵ Srov. BUDINOVÁ, Adriena. *Rizika chudoby žen postižených domácím násilím a jejich dětí*. Praha: proFem, o.p.s.,2012, s. 25.

⁶⁶ Srov. Tamtéž.

⁶⁷ Srov. Evropská komise [online]. Belgie: Europa.eu, [cit. 2014-02-13]. Dostupné na: WWW. <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=751&langId=en>.

míra chudoby v roce 2008, nejnižší pak v roce 2012. A v Německu nejvyšší míra chudoby v roce 2010, nejnižší v roce 2006. V České republice a Velké Británii se míra chudoby postupně snižuje naopak v Německu se oproti těmto zemím zvyšuje viz. tabulka.⁶⁸

Tabulka č. 1

Míra rizika chudoby v neúplných rodinách v České republice (v%)		Míra rizika chudoby v neúplných rodinách ve Velké Británii (v %)		Míra rizika chudoby v neúplných rodinách v Německu (v %)	
2005	41	2005	37,9	2005	25,8
2006	40,8	2006	41,6	2006	24,4
2007	37,7	2007	42,3	2007	34,5
2008	40	2008	45,6	2008	35,9
2009	40,3	2009	34,5	2009	37,5
2010	37,7	2010	36,5	2010	43
2011	35,6	2011	33,5	2011	37,1
2012	31,3	2012	29,5	2012	38,8

Zdroj: <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tessi121> (navštíveno dne 13.2.2014)

„Sociální vyloučení je složitý proces interakcí mezi jedinci, sociálními skupinami a společenskými systémy. Sociální vyloučení je společenským procesem či jevem, při kterém dochází k vyloučení ze společnosti v rovině omezení přístupu jedince nebo sociální skupiny k možnostem a zdrojům (např. tím, že v důsledku nezaměstnanosti nedosahují běžného ekonomického životního standardu) a institucím běžně dostupným členům společnosti (jako jsou vzdělávací a zdravotní systém).“⁶⁹ Můžeme se také setkat s tzv. dobrovolným sociálním vyloučením, kdy jedinec rezignuje na svoji dosavadní životní situaci. Mezi oblasti sociálního vyloučení řadíme:

- Ekonomické vyloučení - to souvisí s chudobou a jejím zapříčiněním např. ztráta bydlení.
- Prostorové vyloučení - např. vyloučené lokality.
- Politické vyloučení - nízká volební účast.
- Kulturní vyloučení - s tou souvisí např. zákazy projevů kultury.⁷⁰

⁶⁸ Srov. Český statistický úřad [online]. Praha: ČSÚ, [cit. 2014-02-13]. Dostupné na: WWW. <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tessi121>.

⁶⁹ HORA Ondřej. Kapitola *Sociální vyloučení a sociální začleňování*. In MATOUŠEK Oldřich a kol. *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál, 2005. s. 232.

⁷⁰ Srov. HORA, O. *Sociální vyloučení a sociální začleňování*. In MATOUŠEK, O. a kol. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, 2013, s. 232.

Sociální vyloučení je převážně důsledkem chudoby a nízkých příjmů, které jsou spojeny většinou s nízkým vzděláním, špatnými životními podmínkami a důsledkem stigmatizace, ta souvisí převážně s minoritou nebo s „problémovými“ skupinami. Projevem sociálního vyloučení může být tedy dlouhodobá nezaměstnanost a s tím se pojí závislost na sociálních dávkách, špatný zdravotní stav, nebo dokonce rozpad rodiny. Lidé v této situaci většinou nejsou schopni řešit své problémy objektivně, mají pocit, že se nedokáží postavit na vlastní nohy vlastními silami, a tím upadají do bludného kruhu.⁷¹

Se sociálním vyloučením, a tedy i chudobou, úzce souvisí sociálně vyloučené lokality. Za sociálně vyloučené lokality považujeme takové lokality, které představují extrémní vyjádření sociálních rozdílů a nerovností ve společnosti. V těchto lokalitách většinou chybějí státní instituce jako např. církve, trh práce, odbory atd. Prostorová rozdílnost může být dána charakteristikami obyvatel, etnickými rozdíly nebo může být dána ekonomickými a sociálními rozdíly ve společnosti. Ve městech nebo větších obcích se vyloučené lokality nazývají „ghetta“, ta mohou představovat celou čtvrť, ulici nebo dům.⁷² Byty nebo domy v těchto lokalitách bývají většinou v dezolátním stavu, nebývají ani standardně vybavené a jsou také charakteristické neadekvátním nájemným. Velké riziko v těchto lokalitách představuje také kriminalita.⁷³

3.2.1 Podpora rodin v České republice

V České republice jsou rodiny s dětmi podporovány ze strany státu formou přímé a nepřímé finanční pomoci. Nepřímá finanční pomoc spočívá v daňových opatřeních jako je např. sleva na dani. Přímá finanční pomoc rodinám je v České republice realizována především prostřednictvím dávek státní sociální podpory⁷⁴. Systém sociální podpory je stanoven zákonem č. 117/1995 Sb. o sociální podpoře a poskytuje tyto dávky: přídavek na dítě, rodičovský příspěvek, příspěvek na bydlení, porodné a pohřebné.⁷⁵

⁷¹ Srov. VESELÁ, M., POSPÍŠILOVÁ, K., MAZEL, M. *Sociální vyloučení: dobrá praxe a řešení*. Praha: Společně k bezpečí o.s., 2009, s. 4.

⁷² Srov. MAREŠ, P. Sociálně vyloučené lokality. In MATOUŠEK, O. a kol. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, 2013, s. 404.

⁷³ Srov. MAREŠ, P., HORÁKOVÁ, M., RÁKOCZYOVÁ, M. *Sociální exkluze na lokální úrovni*. Praha: VÚPSV, 2008, s. 21.

⁷⁴ Srov. ŠŤASTNÁ, A. *Neúplné rodiny v České republice a ve vybraných evropských zemích*. Praha: VÚPSV, 2009, s. 46.

⁷⁵ Srov. Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]. Praha: MŠPSV, [cit. 2014-02-18]. Dostupné na: WWW. <http://www.mpsv.cz/cs/2>.

Přídavek na dítě je dlouhodobou dávkou, kterou stát poskytuje rodičům, jejichž příjem není větší jak 2,4násobek životního minima. Tato dávka je poskytována podle věku nezaopatřeného dítěte.⁷⁶

Tabulka č. 2

Věk nezaopatřeného dítěte	Přídavek na dítě v Kč měsíčně
do 6 let	500
6 – 15 let	610
15 – 26 let	700

Zdroj: <http://www.mpsv.cz/cs/2> (navštíveno dne 18. 2. 2014)

Další dávkou je rodičovský příspěvek. Na tuto dávku má nárok rodič, který se řádně stará o nejmladší dítě v rodině po celý kalendářní měsíc, a to do vyčerpání částky 220 000 Kč nejdéle po dobu 4 let. „*Jestliže alespoň jednomu z rodičů v rodině lze stanovit k datu narození dítěte 70 % 30násobku denního vyměřovacího základu pro stanovení peněžité pomoci v mateřství nebo nemocenské v souvislosti s porodem nebo převzetím dítěte podle zákona o nemocenském pojištění, rodič si může volit výši a tím i délku pobírání rodičovského příspěvku.*“⁷⁷ Maximální měsíční výše je 7 600 Kč, pokud 70 % 30násobku denního vyměřovacího základu je nižší nebo rovno částce 7 600 Kč. Pokud je 70 % 3násobku denního vyměřovacího základu vyšší jak částka 7 600 Kč, není přídavek touto částkou nijak omezen, maximální výše však může činit 11 500 Kč měsíčně. Rodič má právo měnit měsíční částku jedenkrát za 3 měsíce. Jestliže denní vyměřovací základ nelze vypočítat ani jednomu z rodičů, náleží rodiči pevná částka 7 600 Kč do konce 9. měsíce věku a ve výši 3800 Kč do 4 let věku dítěte. Podmínkou je, že dítě mladší 2 let, které navštěvuje jesle nebo jiná předškolní zařízení, nepřesáhne 46 hodin pobytu v těchto zařízeních v kalendářním měsíci. Tato dávka není testována, rodič si může přivydělávat, avšak musí zajistit péči o dítě jinou zletilou osobou.⁷⁸

Příspěvek na bydlení spadá pod testované dávky. Stát pomáhá jednotlivcům nebo rodinám s nízkými příjmy. Na tuto dávku má nárok osoba, která je vlastníkem nebo nájemcem bytu přihlášená v bytě k trvalému pobytu, jestliže 30 % příjmů rodiny nestačí

⁷⁶ Srov. Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]. Praha: MPSV, [cit. 2014-02-18]. Dostupné na: WWW. <http://www.mpsv.cz/cs/2>.

⁷⁷ JIRKOVÁ, K. *Státní sociální podpora* [online]. © 2012 [cit. 2014-02-18]. Dostupné na: WWW. <http://www.mpsv.cz/cs/2>.

⁷⁸ Srov. Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]. Praha: MPSV, [cit. 2014-02-18]. Dostupné na: WWW. <http://www.mpsv.cz/cs/2>.

na pokrytí nákladu na bydlení. Tato dávka je časově omezena na 84 měsíců v období posledních 10 let.⁷⁹

Porodné je jednorázová dávka, která přispívá rodině na náklady související s prvním narozením dítěte. Na tuto dávku mají nárok jen ty rodiny, jejichž příjmy v kalendářním čtvrtletí předcházejícím narozením dítěte jsou nižší než 2,4násobek životního minima rodiny. Výše porodného na první narozené dítě činí 13 000 Kč. Narodí-li se dvě a více dětí najednou výše dávky bude činit 19 500 Kč.⁸⁰

Občan České republiky může dále požádat podle zákona č. 111/2006 Sb. o pomoc v hmotné nouzi o tyto dávky: příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení, mimořádná okamžitá pomoc, životní a existenční minimum.⁸¹ Za osobu nebo rodinu, která se ocitne v hmotné nouzi považuje ta osoba nebo rodina, která nemá dostatečné příjmy, její sociální a majetkové poměry neuspokojují základní životní potřeby, a která není schopna si příjmy z objektivních důvodů zvýšit pomocí vlastní práce nebo prodejem např. majetku.⁸²

Příspěvek na živobytí je základní dávka v hmotné nouzi, která pomáhá osobě nebo rodině při nedostatečném příjmu v případě, že po odečtení nákladů na bydlení není dosaženo částky na živobytí. Tato částka je stanovena každé osobě individuálně a odvíjí se od částek životního a existenčního minima. V případě, že osoba dluží na výživném pro nezletilé dítě se může tato částka zvýšit.⁸³

Doplatek na bydlení je dávka, která společně s příjmy osoby a s dávkou příspěvku na bydlení pomáhá uhradit náklady na bydlení. Nárok má ta osoba/ rodina, jejíž příjem a příjem všech posuzovaných osob po úhradě na náklady na bydlení je nižší než částka na živobytí. Podmínkou je také získání nároku příspěvku na živobytí, doplatek lze přiznat, i když nebyl přiznán nárok na příspěvek na živobytí, avšak příjem nepřesáhl 1,3násobek této částky. Dávka je časově omezena na 84 měsíců v období posledních 10 let.⁸⁴ Tato dávka je určena pro ty osoby, které se ocitnou v situaci, která se musí bezodkladně řešit následovně:

⁷⁹ Srov. DUKOVÁ, I., DUKA, M., KOHOUTOVÁ, I. *Sociální politika*. Praha: Grada Publishing a.s., 2013, s. 106.

⁸⁰ Srov. Tamtéž, s.107.

⁸¹ Srov. Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]. Praha: MPSV, [cit. 2014-02-18]. Dostupné na: WWW. <http://www.mpsv.cz/cs/5>.

⁸² Srov. DUKOVÁ, I., DUKA, M., KOHOUTOVÁ, I. *Sociální politika*. Praha: Grada publishing a.s., 2013, s. 112.

⁸³ Srov. Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]. Praha: MPSV, [cit. 2014-02-18]. Dostupné na: WWW. <http://portal.mpsv.cz/soc/hn/obcane/zivobytí>.

⁸⁴ Srov. Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]. Praha: MPSV, [cit. 2014-02-18]. Dostupné na: WWW. <http://portal.mpsv.cz/soc/hn/obcane/bydleni>.

- Nesplnění podmínek pro hmotnou nouzi, ale při neposkytnutí pomoci hrozí osobě vážná újma na zdraví. Dávka se poskytuje ve výši, která doplní výši existenčního minima, případě nezaopatřeného dítěte životního minima.
- Mimořádná událost jako např. živelní katastrofy, povodeň, požár atd. Výše částky činí 15násobek životního minima jednotlivce.
- V případě ztráty peněžních prostředků.
- Prostředky k nákupu nebo opravě nezbytných základních předmětů dlouhodobé potřeby.
- Nedostatek prostředků k uhrazení nákladů, které souvisí se vzděláváním nezaopatřených dětí.
- Riziko sociálního vyloučení po návratu např. z vězení, dětského domova atd.⁸⁵

Životní minimum je hranice peněžních příjmů, která slouží k zajištění výživy a ostatních základních potřeb. Životní minimum na jednotlivce činí 3 410 Kč. Existenční minimum je hranice, která se považuje za nezbytnou k zajištění výživy a ostatních základních potřeb na úrovni umožňující přežití. Částka existenčního minima činí 2 200 Kč.⁸⁶

Mimo dávky státní sociální podpory se může rodina obrátit ještě na peněžitou pomoc v mateřství, ošetřovné a vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství. Pro peněžitou pomoc v mateřství musí trvat účast na nemocenském pojištění aspoň 270 dnů před dnem, kdy matka/ otec žádá o tuto pomoc. Tuto pomoc lze pobírat jen do 1 roku dítěte. Na ošetřovné má nárok ten, kdo musí ošetřovat nemocného člena domácnosti, nebo ten, kdo musí pečovat o zdravé dítě mladší 10 let, které nemůže navštěvovat školské nebo dětské zařízení z důvodu zavření. Zde jsou oproti úplným rodinám zvýhodněny neúplné rodiny. Podpůrčí doba u ošetřovaného činí nejdéle 9 kalendářních dnů, zatímco u osamělého zaměstnance (musí mít v trvalé péči alespoň 1 dítě ve věku do 16 let, které neukončilo povinnou školní docházku) činí podpůrčí doba nejdéle 16 kalendářních dnů. Na vyrovnávací příspěvek má nárok ta zaměstnankyně, která byla z důvodu těhotenství nebo mateřství přiřazena na jinou práci, a tím bez jejího zavinění, má nižší příjmy než před tím.⁸⁷

⁸⁵ Srov. DUKOVÁ, I., DUKA, M., KOHOUTOVÁ, I. *Sociální politika*. Praha: Grada Publishing, 2013, s. 114.

⁸⁶ Srov. Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]. Praha: MPSV, [cit. 2014-02-18]. Dostupné na: WWW. http://portal.mpsv.cz/soc/hn/obcane/zivotni_min.

⁸⁷ Srov. Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]. Praha: MPSV, [cit. 2014-03-04]. Dostupné na WWW. <http://www.mpsv.cz/cs/7#dsn>.

Neúplné rodiny mají také nárok na sirotčí nebo vdovský/vdovecký důchod. Na sirotčí důchod má nárok dítě, kterému zemřel rodič/osvojitel nebo osoba, která převzala dítě do péče a dítě na ní bylo odkázáno výživou. Vdovský/vdovecký důchod náleží pozůstalé manželce/manželovi po dobu 1 roku od smrti manželky/manžela. Po uplynutí této doby má nárok vdova/vdovec, jestliže (zde uvádím jen ty případy, které se týkají neúplných rodin):

- Pečuje o nezaopatřené dítě.
- Pečuje o nezletilé dlouhodobě zdravotně postižené dítě, které vyžaduje mimořádnou péči.
- Pečuje o své částečně nebo úplně bezmocné rodiče.⁸⁸

V minulosti byly neúplné rodiny oproti úplným značně zvýhodňovány, ale tím, že docházelo k zneužívání dávek státní sociální podpory, byl přístup k těmto dávkám zpřísněn (např. matka samoživitelka mohla zůstat déle na mateřské dovolené).⁸⁹ Osamělý rodič není nijak chráněn před výpovědí ze zaměstnání, může ale využít některých výhod. Osamělý rodič může zůstat s nemocným dítětem déle doma, podpůrčí doba u ošetřovného je 16 kalendářních dnů (u úplných rodin 9 kalendářních dnů)⁹⁰, může zažádat o práci bez směn (záleží na zaměstnavateli zda to povolí), nelze nařídít služební cestu bez souhlasu zaměstnance.⁹¹

3.2.2 Podpora rodin ve Velké Británii

Většina dávek ve Velké Británii je řízena prostřednictvím Ministerstva práce a důchodů a prostřednictvím úřadů Jobcentre plus.⁹² Těmito dávkami jsou:

- Child Benefit (přídavek na dítě) - přídavek na dítě získá ta osoba, která je zodpovědná za dítě do 16 let nebo do 20 let dítěte, pokud studuje v prezenční formě. Pokud dítě v 16 nebo 17 letech ukončí školní docházku a zaregistruje se do složek ozbrojených sil nebo jiného státního zaměstnání, má rodič nárok na pobírání tohoto přídavku ještě po

⁸⁸ Srov. ŠŤASTNÁ, A. *Neúplné rodiny v České republice a ve vybraných evropských zemích*. Praha: VÚPSV, 2009, s. 47.

⁸⁹ Srov. BUDINOVÁ, Adriana. *Rizika chudoby žen postižených domácím násilím a jejich dětí*. Praha: proFem, o.p.s, 2012, s. 25.

⁹⁰ Srov. Zákon č. 187/2006 Sb. *Zákon o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů*. § 40.

⁹¹ Srov. BUDINOVÁ, Adriana. *Rizika chudoby žen postižených domácím násilím a jejich dětí*. Praha: proFem, o.p.s, 2012, s. 26.

⁹² Srov. Angloinfo the global expa network. [online]. [cit. 2014-03-05]. Dostupné na: WWW. <http://london.angloinfo.com/information/money/social-security/>.

dobu 20 týdnů . Na 1 dítě nebo na nejstarší dítě v rodině náleží přídavek 20,30 liber týdně, na další dítě v rodině 13,40 liber týdně.⁹³

- Maternity Allowance (mateřská dávka) - tato dávka se vyplácí těm matkám, které nemají nárok na mateřský plat. Mají nárok buď na 136,78 liber týdně nebo na 90 % jejich průměrného týdenního výdělku. Dávka se vyplácí jednou za 2 nebo za 4 týdny v délce 39 týdnů. Nemá vliv na daňové úlevy, ale má vliv např. na: přídavek na bydlení, podporu příjmů, zaměstnanecký a podpůrný příspěvek (ESA), podporu v zaměstnání (zde se tyto dávky pozastaví) atd. Podmínkou k uznání této dávky je, že osoba, která bude dávku pobírat, byla zaměstnaná nebo byla osobou samostatně výdělečně činnou a vydělávala 30 liber po dobu alespoň 26 týdnů během 66 týdnů před očekávaným porodem.⁹⁴

- Sure start Maternity Grant (porodné) - tato dávka slouží jako pomoc na úhradu nákladů spojené s péčí o dítě. Dávka činí 500 liber. O tuto dávku si mohou zažádat matky do 11 týdnů před porodem nebo do 3 měsíců po narození dítěte. Nárok na tuto dávku mají ty matky, které porodily své první dítě, nebo matky, které dítě mají (dítě mladší 16 let), ale porodily např. dvojčata, trojčata.⁹⁵

* Daňové úlevy- mezi daňové úlevy patří:

- 1) Child Tax Credit (dávka na dítě) - na tuto dávku má nárok ten rodič, který je zodpovědný za své dítě do 16 let nebo do 20 let, jestliže neukončilo školní docházku. Částka dávky závisí na příjmu rodiče. Základní částka za rok je 545 liber, maximální výše na jedno dítě v rodině činí 2 720 liber za rok a na postižené dítě maximálně 3 015 liber za rok.⁹⁶

- 2) Working tax credit (pracovní daňový úvěr) - ten je založený na počtu odpracovaných hodin. Jedná-li se o rodiče samoživitele, musí odpracovat minimálně 16 hodin týdně (úplná rodina 24 hodin týdně). V obou dvou případech závisí částka na těchto okolnostech, a to na počtu dětí v rodině, zda je rodina úplná nebo neúplná, zda rodič

⁹³ Srov. Government department [online]. [cit. 2014-03-05]. Dostupné na: WWW. <https://www.gov.uk/child-benefit/how-to-claim>

⁹⁴ Srov. Government department [online]. [cit.2014-03-05]. Dostupné na WWW. <https://www.gov.uk/maternity-allowance/overview>

⁹⁵ Srov. Government department [online]. [cit.2014-03-05]. Dostupné na: WWW. <https://www.gov.uk/sure-start-maternity-grant/how-to-claim>

⁹⁶ Srov. Government department [online]. [cit. 2014-03-06]. Dostupné na: WWW. <https://www.gov.uk/child-tax-credit/how-to-claim>

bude pracovat popřípadě kolik hodin, pokud je rodič nebo dítě zdravotně postižené a na výši příjmu.⁹⁷

- Income Support (podpora v příjmu) - tato dávka je určena pro ty, kteří mají nízký příjem a pracují nejdéle 16 hodin týdně nebo pro ty, kteří nemají žádný příjem a jsou hlášeni jako nezaměstnaní. Výše dávky závisí na okolnostech, ale nejnižší částka za týden je 56,80 liber. Osamělý rodič s dítětem 16 - 17 let má nárok na 56,80 liber týdně, osamělý rodič s dítětem 18 + má nárok na 71,70 liber týdně. Na tuto dávku mají nárok lidé starší 16 let, kteří si platí důchodové pojištění, těhotné ženy, pečovatel, osamoceny rodič s dítětem do 5 let věku nebo zdravotně postižení lidé.⁹⁸

- Parentel Leave (rodičovská dovolená) - matka nebo otec mají právo vzít si neplacenou rodičovskou dovolenou s tím, že je jim zachováno jejich pracovní místo. Rodičovská dovolená je určena pro rodiče, kteří se starají o dítě do 5 let nebo za zvláštních podmínek např. o zdravotně postižené dítě do 18 let. Zaměstnanec má nárok na 18 týdnů dovolené, kterou však nemusí vyčerpat najednou.⁹⁹

- Housing Benefit (příplatek na bydlení) - na příspěvek na bydlení mají nárok osoby s nízkými příjmy ať pracují nebo jsou nezaměstnané.

- Vdovský/vdovecký důchod - částka která se vypočítá záleží na tom, jak dlouho zesnulý/á manžel/ka platil/a národní pojištění. Maximální částka je 108,30 liber týdně.¹⁰⁰

- Sirotčí důchod - Velká Británie neposkytuje sirotčí důchody. Tuto situaci řeší tak, že když dítě ztratí jednoho z rodičů, zvýší se mu částka příspěvku na dítě. Pokud zemřou oba rodiče vyplácí se příspěvek pro opatrovníka.¹⁰¹

- Maternity leave (mateřská dovolená) - žena má nárok na zákonnou mateřskou dovolenou, na zákonný mateřský plat, na placené volno při prenatální péči a pomoc od vlády. Zákonná mateřská dovolená trvá obvykle 52 týdnů a dělí se na 26 týdnů běžné mateřské dovolené (prvních 26 týdnů) a 26 týdnů na další mateřskou dovolenou (posledních 26 týdnů). Matka nemusí být na mateřské dovolené celých 52 týdnů, musí však zůstat minimálně 2 týdny poté, co se dítě narodí. Nastoupit na mateřskou

⁹⁷ Srov. HM Revenue & Custom [online]. [cit. 2014-03-06] Dostupné na: WWW. <http://www.hmrc.gov.uk/taxcredits/start/who-qualifies/what-are-taxcredits.htm>.

⁹⁸ Srov. Government department [online]. [cit. 2014-03-06]. Dostupné na: WWW. <https://www.gov.uk/income-support/how-to-claim>.

⁹⁹ Srov. Government department [online]. [cit.2014-03-06]. Dostupné na: WWW. <https://www.gov.uk/parental-leave/overview>.

¹⁰⁰ Srov. HM Revenue&Cystome [online]. [cit. 2014-03-15]. Dostupné na: WWW. <http://www.hmrc.gov.uk/manuals/eimanual/eim74607.htm>.

¹⁰¹ Srov. Tamtéž.

dovolenou může nejdříve 11 týdnů před očekávaným porodem. Zákonný mateřský plat se vyplácí po dobu 39 týdnů. V prvních 6 týdnech se vyplácí 90 % jejího průměrného týdenního platu, dalších 33 týdnů se vyplácí buď 136,78 liber, nebo 90 % jejího průměrného týdenního platu (upřednostňována je nižší částka). Podmínkou pro získání této dávky je nutné, aby matka vydělávala nejméně 109 liber týdně. Musí poskytnout důkaz o těhotenství, a že odpracovala alespoň 26 týdnů až do 15. týdne před porodem.¹⁰²

Pro neúplné rodiny nebo rodiny s nízkými příjmy vznikl ve Velké Británii program The healthy start. Ten zajišťuje: týdenní kupony, které jsou určeny na náklady potravin (mléka, kojeneckého mléka, zeleniny, ovoce) nebo si mohou vybrat zdarma vitamínové doplňky (bez lékařského předpisu).¹⁰³

3.2.3 Podpora rodin v Německu

Osamělí rodiče vidí za největší problém sladování práce s péčí o dítě. Proto vznikl v roce 2009/2010 projekt Kompatibilita pro osamělé rodiče. Tento projekt zajišťuje sladování práce s péčí o dítě.¹⁰⁴ Rodiče si mohou požádat o tyto dávky:

- Rodičovský příspěvek - nárok na tuto dávku má rodič, který po porodu pečuje o své dítě, který pracuje méně jak 30 hodin týdně, žije se svými dětmi v domácnosti a má trvalý pobyt v Německu. Osamělí rodiče, kteří se v kalendářním roce před porodem podíleli na zdanitelném příjmu ve výši 250 000 eur (úplná rodina 500 000 eur) nemají nárok na tuto dávku. Výše dávky závisí na čistém příjmu, který měl rodič před narozením dítěte. Příspěvek trvá minimálně 2 měsíce, a maximálně 12 měsíců. Osamocený rodič může čerpat tento příspěvek po dobu 14 měsíců. Podmínkou je, že dítě musí být v domácnosti pouze s jedním rodičem.¹⁰⁵
- Rodičovská dovolená - ze zákona mají na rodičovskou dovolenou nárok ty osoby, které se starají a pečují o své děti. V této době jsou osoby na rodičovské dovolené chráněné před výpovědí ze strany zaměstnavatele. Rodič si může přivydělávat, nesmí

¹⁰² Srov. Governmentdepartmnt [online]. [cit.2014-03-06]. Dostupné na: WWW. <https://www.gov.uk/maternity-pay-leave/overview>.

¹⁰³ Srov. Babycentrum [online]. [cit.2014-03-07]. Dostupné na: WWW. <http://www.babycentre.co.uk/a562850/your-rights-and-benefits>.

¹⁰⁴ Srov. Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend [online]. [cit.2014-03-07]. Dostupné na: WWW. <http://www.bmfsfj.de/BMFSFJ/familie,did=31498.html>.

¹⁰⁵ Srov. Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend [online]. [cit.2014-03-07]. Dostupné na: WWW. <http://www.bmfsfj.de/BMFSFJ/Service/themen-lotse,did=76746.html>.

však přesáhnout 30 hodin týdně. Výše příspěvku činí 67 % příjmu ze zaměstnání, nejvyšší částka však může činit 1 800 eur měsíčně.¹⁰⁶

- Přídavek na dítě - přídavek se vyplácí bez ohledu na příjem rodiny. Částka pro první a druhé dítě činí 184 eur, pro třetí dítě činí 190 eur a pro čtvrté a další děti činí 215 eur měsíčně. Přídavky jsou pro děti do 18 let, pro děti do 25 let (když studují) a pro děti do 21 let, pokud jsou nezaměstnané.¹⁰⁷

- Příspěvek na péči - ten je určen zejména mladým rodinám. Rodiče mají nárok do 36 měsíců věku dítěte na částku 100 eur měsíčně na každé dítě v rodině (od 1. 8. 2014 na 150 eur). Měsíční příspěvek lze uplatňovat současně s rodičovskou dovolenou.¹⁰⁸

- Příspěvek na dítě - je určen těm rodinám, které mají nízké příjmy. Tento příspěvek vznikl za účelem snížení dětské chudoby. Měsíční částka činí 140 eur na dítě. Osamělí rodiče musí dosáhnout měsíčního příjmu minimálně 600 eur za měsíc (úplné rodiny 900 eur). Příspěvek na dítě je určen zejména na tyto služby: škola a výlety, výlety s pečovatelskou službou, osobní školní potřeby, přeprava dětí do školy, stravování, účast na společenském a kulturním životě.¹⁰⁹

- Výživné - to se týká hlavně dětí žijící s jedním rodičem. Na výživné má nárok dítě do 12 let. Pro děti do 6 let činí výživné 133 eur měsíčně, pro děti od 6 let do 12 let činí částka výživného 180 eur měsíčně.¹¹⁰

- Podpora rodinné dovolené - rodinám je poskytnuta možnost trávit s dětmi dovolenou např. na horách, u moře, v kempu u jezera atd. Mezi nejčastější uživatele patří početné rodiny, neúplné rodiny, rodiny s postiženým dítětem nebo rodiny ve stresových situacích. Hlavními náplněmi této dovolené bývají: zdravotní týdny pro rodiče a děti, kurzy pro posílení rodičovských dovedností, víkendy pro prarodiče a vnoučata.¹¹¹

- Vdovský/vdovecký důchod - vdovský nebo vdovecký důchod může být různě vysoký, záleží na okolnostech. Pokud je pozůstalé/pozůstalému 47 let, je invalidní nebo

¹⁰⁶ Srov. Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend [online]. [cit.2014-03-07]. Dostupné na: WWW. <http://www.bmfsfj.de/BMFSFJ/Service/themen-lotse,did=16318.html>.

¹⁰⁷ Srov. Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend [online]. [cit.2014-03-07]. Dostupné na: WWW. <http://www.bmfsfj.de/BMFSFJ/Service/themen-lotse,did=31470.html>.

¹⁰⁸ Srov. Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend [online]. [cit.2014-03-07]. Dostupné na: WWW. <http://www.bmfsfj.de/BMFSFJ/Service/themen-lotse,did=194622.html>.

¹⁰⁹ Srov. Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend [online]. [cit.2014-03-07]. Dostupné na: WWW. <http://www.bmfsfj.de/BMFSFJ/Familie/kinderzuschlag,did=29178.html>.

¹¹⁰ Srov. Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend [online]. [cit.2014-03-07]. Dostupné na: WWW. <http://www.bmfsfj.de/BMFSFJ/familie,did=34088.html>.

¹¹¹ Srov. Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend [online]. [cit.2014-03-07]. Dostupné na: WWW. <http://www.bmfsfj.de/BMFSFJ/familie,did=19248.html>.

vychovává dítě, dostane tzv. velký vdovský/vdovecký důchod. Pro přiznání důchodu musí trvat manželství minimálně 1 rok před úmrtím.¹¹²

- Sirotčí důchod - na sirotčí důchod má nárok dítě, kterému zemřel rodič. Rodič před smrtí musel být alespoň 5 let pojištěn nebo musel brát důchod. Je vyplácen obvykle do 18 let dítěte, popřípadě do 27 let, pokud dítě studuje, nebo v případě, že se nemůže kvůli postižení sám živit.¹¹³

- Daňové úlevy na děti - otec nebo matka má nárok na osvobození od daně z ročního příjmu, která je ve výši maximálně 1308 eur za rok. Oba dva rodiče (např. po rozvodu) mají nárok na polovinu této daně. Jestliže je dítě ve výhradní péči jednoho z rodičů, může rodič, který se stará o dítě, zažádat o druhou půlku příspěvku.¹¹⁴

¹¹² Srov. Česká správa sociálního zabezpečení. *Důchody v České republice a ve Spolkové republice Německo*. Praha: Česká správa sociálního zabezpečení, 2009, s. 14.

¹¹³ Srov. Tamtéž.

¹¹⁴ Srov. Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend [online]. [cit. 2014-03-07]. Dostupné na: WWW.<http://www.familienwegweiser.de/wegweiser/stichwortverzeichnis,did=38368.html>.

4. Porovnání České republiky, Velké Británie a Německa

Sociálním rizikům v neúplných rodinách se žádný stát nevyhne, každý stát je může jen regulovat svojí sociální a rodinnou politikou. Velká Británie se začala v 90. letech aktivně zabírat problémem neúplných rodin v zapojení na trhu práce. Toto vše odstartovat pilotní projekt The Pathways to work for lone parents, jehož cílem je skloubení rodinného života a zaměstnání. V Německu vznikl na přelomu roku 2009/2010 podobný projekt Kompatibilita pro osamělé rodiče, který se stejně tak, jako ve Velké Británii, snaží o skloubení rodinného života s prací. V České republice bohužel chybí podobný projekt a podpora osamocených rodičů.

Velká Británie dále podporuje neúplné rodiny pomocí programu The healthy start, který zajišťuje rodinám týdenní kupony na potraviny, vitamíny nebo kojenecké mléko. V Německu je možné využít podporu rodinné dovolené, kterou hojně využívají neúplné rodiny nebo rodiny s postiženým dítětem. Rodina si může např. vybrat mezi zdravotním týdnem nebo kurzem pro posílení rodičovských dovedností. V České republice veškeré projekty a programy pro neúplné rodiny chybí. Podpora státu je těmto rodinám poskytována jen formou státní sociální pomoci.

Všechny tři státy nabízejí rodinám finanční pomoc, avšak každý stát podporuje neúplné rodiny v jiných směrech. V České republice má výhodu osamocený rodič při ošetřovném, kdy může zůstat doma s nemocným dítětem až 16 kalendářních dnů. Ve Velké Británii mají neúplné rodiny výhodu oproti úplným rodinám v daňové úlevě Working Tax Credit, který se odvíjí od počtu odpracovaných hodin, kdy osamocenému rodiči stačí odpracovat 16 hodin týdně (úplné rodiny 24 hodin) pro uznání této dávky. V Německu jsou zvýhodněny neúplné rodiny v příspěvku na dítě, při kterém osamocený rodič musí mít měsíční příjem 600 eur (úplné rodiny 900 euro).

Všechny tři státy poskytují rodinám s dětmi stejné dávky a to: přídavek na dítě, rodičovský příspěvek, rodičovskou dovolenou, sirotčí a vdovský důchod. Všechny tyto dávky se liší částkou a dobou trvání. V České republice se poskytuje přídavek na dítě rodinám, které se starají o nezaopatřené studující dítě a jejichž příjem není vyšší jak 2,4násobek životního minima. Výše dávky závisí od věku nezaopatřeného dítěte. Ve Velké Británii může rodič získat tuto dávku pro své dítě do 16 nebo do 20 let věku, pokud dítě studuje. Výše dávky na 1 dítě je 20, 30 liber týdně, na další děti v rodině je to částka 13, 40 liber týdně. Tato dávka nepatří mezi testované, tzn. nezáleží na příjmu

rodiny. Rodič, který má nízký příjem, si může zažádat ještě o Child Tax Credit (dávka na dítě). Základní částka na jedno dítě v rodině činí 545 liber za rok, nejvyšší částka se může vypláhat na 2750 liber za rok. Německo je na tom podobně jako Velká Británie. Přídavek na dítě se vyplácí rodinám bez ohledu na jejich příjem. Částka na první a druhé dítě činí 184 eur měsíčně, na třetí dítě 190 eur měsíčně a na čtvrté dítě 215 eur měsíčně. V Německu je dále možné zažádat o příspěvek na péči, jehož částka činí 100 eur měsíčně do 36 měsíců věku dítěte. Pro rodiny s nízkými příjmy je tu ještě příspěvek na dítě, jehož částka činí 140 eur na jedno dítě. Podmínkou pro uznání této dávky je, že osamělí rodiče musí mít měsíční příjem minimálně 600 eur. Další společnou dávkou je rodičovský příspěvek. V České republice má na tuto dávku nárok rodič, který se stará o nejmladší dítě v rodině. Matka/otec mají nárok vyčerpat částku 220 000 Kč během 4 let. Maximální měsíční výše činí 7 600 Kč, pokud 70 % 30násobku denního vyměřovacího základu je nižší nebo rovno částce 7 600 Kč. Pokud by částka byla vyšší jak 70 % 30násobku denního vyměřovacího základu, maximální částka tohoto příspěvku by mohla činit maximálně 11 500 Kč měsíčně. Jestliže by ani jednomu z rodičů nebylo možné denní vyměřovací základ vypočítat, částka by činila 7 600 Kč do konce 9. měsíce věku dítěte, zbytek částky do 4 let věku dítěte by činil 3 800 Kč měsíčně. Ve Velké Británii se tato dávka vyplácí maximálně po dobu 39 týdnů. V prvních 6 týdnech se vyplácí 90 % matčina průměrného týdenního platu. Dalších 33 týdnů se vyplácí 136, 78 liber nebo 90 % jejího průměrného týdenního platu (upřednostňuje se nižší částka). K tomu, aby na tuto dávku mohla matka/otec dosáhnout, musí odpracovat aspoň 26 týdnů do 15. týdne před porodem. Rodičovský příspěvek v Německu se poskytuje rodiči, který se stará o nezaopatřené dítě v rodině. Rodič nesmí pracovat více jak 30 hodin týdně. Příspěvek na dítě trvá minimálně 2 měsíce a maximálně 12 měsíců (u osamělých rodičů 14 měsíců). Výše příspěvku činí 67 % příjmu ze zaměstnání. Další společnou dávkou je porodné. V České republice mají nárok na porodné rodiny s nízkými příjmy. Výše porodného na první dítě je 13 000 Kč, na dvojčata 19 500 Kč. Ve Velké Británii je porodné stejně jako v České republice poskytováno rodinám s nízkými příjmy. Částka na první dítě je 500 liber, na dvojčata činí 1000 liber. Naopak v Německu se tato dávka nevyplácí. Rozdíly můžeme také vidět u vdovských a sirotčích důchodů. V České republice má pozůstalý nárok pobírat vdovský důchod po dobu 1 roku. Jestliže se stará o nezaopatřené dítě, nebo nemocné rodiče vyplácí se dál. Sirotčí důchod náleží každému nezaopatřenému dítěti. Skládá se ze základní a procentuální výměry. Ve Velké Británii má nárok na vdovský nárok ten,

kdo žil se zesnulým. Částka se odvíjí od toho, jak dlouho platil národní pojištění. Sirotčí důchod se zde nevyplácí. Zvyšuje se částka příspěvku na dítě. V případě úmrtí obou rodičů se vyplácí přídavek opatrovníkovi. V Německu se částka vdovského důchodu odvíjí podle okolností, např. pokud se pozůstalý stará o dítě, má nárok velký vdovský důchod. Na sirotčí důchod má nárok to dítě, jehož zesnulý rodič byl aspoň 5 let před smrtí pojištěn nebo bral důchod.

Jak jsem již zmínila, sociální rizika se nevyhnou žádnému státu, stát si je může pouze regulovat svou sociální politikou. Ve Velké Británii a v Německu jsou oproti České republice neúplné rodiny více podporovány. A to jak různými programy, tak štedřejší finanční pomocí.

Tabulka č. 3 Stručný přehled rozdílů

	Česká republika	Velká Británie	Německo
Přídavek na dítě	příjem rodiny není vyšší jak 2,4násobek životního minima částka podle věku dítěte: 500 Kč, 610 Kč, 700 Kč	nezáleží na příjmu rodiny, vyplácí se každé rodině (20,30 liber týdně na 1. dítě, na další děti 13,40 liber týdně) + Child Tax Credit pro rodiny s nízkými příjmy - základní částka 545 liber za rok, max. 2720 liber za rok	nezáleží na příjmu rodiny, vyplácí se všem rodinám - 184 eur na 2 děti, na 3. dítě 190 eur, 4. dítě 215 eur měsíčně + příspěvek na péči do 36 měsíců věku dítěte- 100 eur + příspěvek na dítě pro rodiny s nízkými příjmy - 140 eur na každé dítě měsíčně
Rodičovský příspěvek	220 000 Kč na 4 roky, měsíční výše 7 600 Kč nebo 11 500 Kč podle příjmu	prvních 6 týdnů 90 % průměrného měsíčního matčina platu, dalších 33 týdnů 136,78 liber nebo 90 % průměrného týdenního platu	délka 2 - 12 měsíců (u osamělých rodičů 14 měsíců), výše částky je 67 % příjmu ze zaměstnání
Porodné	pro rodiny s nízkými příjmy, částka na 1. dítě 13 000 Kč na dvojčata 19 500 Kč	pro rodiny s nízkými příjmy, částka na 1. dítě 500 liber na dvojčata 1000 liber	nevyplácí se
Vdovský, vdovecký důchod	nárok po dobu 1 roku pokud se nestará o nezaopatřené nebo postižené dítě nebo o jeho/její rodiče	nárok má ten, kdo žil se zesnulým partnerem, částka záleží na tom, jak dlouho platil zesnulý/á národní pojištění, max. částka 108,30 liber	výše částky záleží na okolnostech, pokud se stará o dítě, má nárok na velký vdovecký důchod
Sirotčí důchod	skládá se ze základní a procentní výměry, základní výměra je 2270 Kč, procentní výměra je 9 % průměrné mzdy	nevyplácí se, zvyšuje se pouze částka příspěvku na dítě, pokud zemřou oba rodiče vyplácí se příspěvek pro opatrovníka	zesnulý rodič musel být aspoň 5 let před smrtí pojištěn nebo musel brát důchod
Sklobení pracovního a rodinného života	žádné programy ani projekty nejsou	projekt The Pathways to work for lone parents	projekt Kompatibilita pro osamělé rodiče- sladování práce a rodinného života

Závěr

Cílem mé práce bylo porovnání sociálních rizik v neúplných rodinách v České republice, Velké Británii a v Německu. Sociálními riziky jsou nejvíce ohroženy neúplné rodiny, zde pak záleží na jednotlivém státu, jak se k těmto problémům postaví, ať už formou různých programů, politikou zaměstnanosti nebo finanční podporou těchto rodin.

V České republice zcela chybí programy nebo projekty podporující neúplné rodiny. Rodiny neúplné (ale i úplné) jsou podporovány zejména finanční pomocí, na kterou však nemusí řada rodin dosáhnout, jelikož příjem přesáhne částku 2násobku životního minima. Tím pádem se může stát, že pracující matka samoživitelka bude mít horší podmínky pro dítě (i pro sebe) a bude více ohrožena chudobou než matka, která nepracuje a je závislá na sociální podpoře.

Na rozdíl od České republiky se Velká Británie v roce 1997 pustila do boje proti chudobě a neaktivitě v zaměstnanosti. Britská vláda vytvořila řadu projektů podporující neúplné rodiny jako je The Pathways to work for lone parents a The healthy start. Dále je zde značný rozdíl mezi podporou úplných rodin a neúplných rodin, kdy neúplné rodiny dosáhnou vyšší částky na dávkách než úplné rodiny.

V Německu stejně tak jako ve Velké Británii vznikl projekt Kompatibilita pro osamocené rodiče, kde se pamatuje na tyto rodiny. Sladění rodinného a pracovního života je pro tyto rodiny velice důležité. Zatímco v Německu a ve Velké Británii je možnost skloubení, nevyplatí se rodinám být na sociálních dávkách.

Práci jsem rozdělilo do 4 částí. V poslední části porovnávám výhody, které každá země umožňuje neúplným rodinám. Předchozí 3 částí jsou teoretické a jsou založeny na průběhu a vývoji neúplných rodin, na členění sociálních rizik a na podpoře každého státu těmto rodinám.

Seznam použité literatury

- BASLÍKOVÁ Lucie. *Ženy v obtížných životních situacích a jejich matnění na trhu práce*. Brno, 2007, s. 66. Bakalářská práce.
- BUDINOVÁ, Adriena. *Rizika chudoby žen postižených domácím násilím a jejich dětí*. Praha: profFem, o.p.s., 2012, 67 s. ISBN 978-80-904564-2-6
- BUCHTOVÁ Božena a kolektiv. *Nezaměstnanost psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha 7: Grada Publishing a.s., 2002. 240 s. ISBN 80-247-9006-8
- Česká správa sociálního zabezpečení. *Důchody v České republice a ve Spolkové republice Německo*. Praha: Česká správa sociálního zabezpečení, 2009. 17 s. ISBN 978-80-87039-14-4
- DUKOVÁ Ivana, DUKA Martin, KOHOUTOVÁ Ivanka. *Sociální politika*. Praha 7: Grada Publishing, a.s., 2013. 200 s. ISBN 978-80-247-3880-2
- KOTOUS Jan. *Sociální politika v evropských zemích*. Praha: Karolinum, 1995. 143 s. ISBN 80-71840998
- KRAUSE, D., KUX, J., NEKOLOVÁ, M. a kol. *Analýza politiky zaměstnanosti členských zemí Evropské unie v závislosti na jejich předsednictví se zřetelem na aktualizaci principů politiky zaměstnanosti České republiky*. Praha: VÚPSV, 2005, 41 s.
- MAREŠ Petr, HORÁKOVÁ Markéta, RÁKOCZYOVÁ Miroslava. *Sociální exkluze na lokální úrovni*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i., 2008. 77 s. ISBN 978-80-7416-014-1
- MARHÁNKOVÁ, J. *Matky samoživitelky a jejich situace v České republice*. Praha: Gender studies, s.r.o., 2011, 18 s.

MATĚJČEK Zdeněk. *Dítě a rodina v psychologickém poradenství*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992. 215 s. ISBN 80-04-25236-2

MATOUŠEK Oldřich a kol. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, 2013. 570 s. ISBN 978-80-262-0366-7

MATOUŠEK Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Slon, 2003. 159 s. ISBN 80-86429-19-9

MATOUŠEK Oldřich, KODYMOVÁ Pavla, KOLÁČKOVÁ Jana. *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál, 2005. 352 s. ISBN 80-7367-002-X

MATOUŠEK Oldřich, PAZLAROVÁ Hana. *Hodnocení potřeb ohroženého dítěte a rodiny*. Praha: Portál, 2010. 184 s. ISBN 978-80-7367-739-8

MUSIL Libor, ŠRAJER Jindřich. *Etické kontexty sociální práce s rodinou*. Brno: Albert, 2008. 150 s. ISBN 978-80-7326-145-0

ŠTATNÁ Anna. *Neúplné rodiny v České republice a ve vybraných evropských zemích*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i., 2009. 131 s. ISBN 978-80-7416-038-7

TIHELKA Radim. *Nemanželská plodnost a postoje k ní ve vybraných evropských zemích*. Diplomová práce, Brno: 2009, s. 21

VÁGNEROVÁ Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2004. 872 s. ISBN 80-7178-802-3

VESELÁ Michaela, POSPÍŠILOVÁ Kateřina, MAZEL Michal a kol. *Sociální vyloučení: dobrá praxe a řešení*. Praha: Společně k bezpečí o.s., 2009. 68 s.

Zákony:

Zákon č. 108/2006 Sb., Zákon o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů

Elektronické zdroje:

Angloinfo the global expa network. [online]. 2014-03-04 [cit. 2014-03-05] *Sociální podpora ve Velké Británii*. Dostupné na:

WWW. <http://london.angloinfo.com/information/money/social-security/>

Babycentrum [online]. 2011-12-12 [cit. 2014-03-07] *Práva a výhody*. Dostupné na:

WWW. <http://www.babycentre.co.uk/a562850/your-rights-and-benefits>

Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend [online]. 2012-03-12

[cit. 2014-03-07] *Podpora rodin samoživitelů*. Dostupné na:

WWW. <http://www.bmfsfj.de/BMFSFJ/familie,did=31498.html>

Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend [online]. 2013-11-15

[cit. 2014-03-07] *Rodičovský příspěvek*. Dostupné na:

WWW. <http://www.bmfsfj.de/BMFSFJ/Service/themen-lotse,did=76746.html>

Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend [online]. 2013-08-13

[cit. 2014-03-07] *Rodičovská dovolená*. Dostupné na:

WWW. <http://www.bmfsfj.de/BMFSFJ/Service/themen-lotse,did=16318.html>

Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend [online]. 2012-01-01

[cit. 2014-03-07] *Přídavek na dítě*. Dostupné na:

WWW. <http://www.bmfsfj.de/BMFSFJ/Service/themen-lotse,did=31470.html>

Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend [online]. 2013-07-01

[cit. 2014-03-07] *Přídavek na péči*. Dostupné na:

WWW. <http://www.bmfsfj.de/BMFSFJ/Service/themen-lotse,did=194622.html>

Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend [online]. 2013-07-01

[cit. 2014-03-07] *Výživné*. Dostupné na:

WWW. <http://www.bmfsfj.de/BMFSFJ/familie,did=34088.html>

Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend [online]. 2013-04-30 [cit. 2014-03-07] *Rodinná dovolená*. Dostupné na:

WWW. <http://www.bmfsfj.de/BMFSFJ/familie,did=19248.html>

Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend [online]. 2013-04-30 [cit. 2014-03-07] *Daň*. Dostupné na:

WWW. <http://www.familienwegweiser.de/wegweiser/stichwortverzeichnis,did=38368.html>

Český statistický úřad [online]. 2013-08-20 [cit. 2014-31-01] *Mimomanželská plodnost*. Dostupné na:

WWW. http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/podil_deti_narozenych_mimo_manzelstvi_v_letech_1950_2012

Český statistický úřad [online]. 2014-03-02 [cit. 2014-01-01] *Mimomanželská plodnost*. Dostupné na: WWW. <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tps00018>

Český statistický úřad. [online]. 2014-03-02 [cit. 2014-04-02] *Míra nezaměstnanosti podle pohlaví*. Dostupné na:

WWW. <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tsdec450>

Český statistický úřad [online]. 2014-13-02 [cit. 2014-13-02] *Míra rizika chudoby, v členění podle typu domácnosti*. Dostupné na:

WWW. <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tessi121>

Český statistický úřad [online]. 2014-04-02 [cit. 2014-03-02] *Nezaměstnanost*. Dostupné na:

WWW. http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislatab=PRA1010CU&&kapitola_id=3

Demografie. info [online]. 2005-03-22 [cit. 2013-25-12] *ANALÝZA: Neúplné rodiny a rozvody manželství s dětmi*. Dostupné na:

WWW. http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=28

Europa.eu. [online]. [cit. 2014-13-02] *Poverty and social exclusion*. Dostupné na: WWW. <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=751&langId=en>

Government department [online] 2014-06-07 [cit. 2014-03-06] *Podpora příjmu*. Dostupné na WWW. <https://www.gov.uk/income-support/how-to-claim>

Government department [online] 2014-01-30 [cit. 2014-03-06] *Rodičovská dovolená*. Dostupné na WWW. <https://www.gov.uk/parental-leave/overview>

Government department [online] 2014-03-03 [cit. 2014-03-06] *Mateřská dovolená*. Dostupné na: WWW. <https://www.gov.uk/maternity-pay-leave/overview>

Government department [online] 2014-02-07 [cit. 2014-03-05] *Podpora v mateřství*. Dostupné na: WWW. <https://www.gov.uk/maternity-allowance/overview>

Government department [online] 2014-02-24 [cit. 2014-03-05] *Porodné*. Dostupné na: WWW. <https://www.gov.uk/sure-start-maternity-grant/how-to-claim>

Government department [online] 2014-03-04 [cit. 2014-03-05] *Přídavek na dítě*. Dostupné na: WWW. <https://www.gov.uk/child-tax-credit/how-to-claim>

HM Revenue & Custom [online]. [cit. 2014-03-05] *Pracovní daňový úvěr*. Dostupné na: WWW. <http://www.hmrc.gov.uk/taxcredits/start/who-qualifies/what-are-taxcredits.htm>

HM Revenue & Custom [online]. [cit. 2014-03-15] *Vdovský důchod*. Dostupné na: WWW. <http://www.hmrc.gov.uk/manuals/eimanual/eim74607.htm>

Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]. [cit. 2014-18-02] *Doplatek na bydlení*. Dostupné na: WWW. <http://portal.mpsv.cz/soc/hn/obcane/bydleni>

Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]. 20012-17-12 [cit. 2014-10-02] *Podpora v nezaměstnanosti*. Dostupné na: WWW. <http://www.mpsv.cz/cs/14156>

Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]. [cit. 2014-18-02] *Příspěvek na živobytí*. Dostupné na: WWW. <http://portal.mpsv.cz/soc/hn/obcane/zivobyti>

Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]. 2007-15-05 [cit. 2014-12-02] *Reforma politiky zaměstnanosti v Německu*. Dostupné na: WWW. <http://www.mpsv.cz/cs/4148>

Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]. 2013-30-01 [cit. 2014-18-02] *Státní sociální podpora*. Dostupné na: WWW. <http://www.mpsv.cz/cs/2>

Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]. 2011-01-01 [cit. 2014-18-02] *Životní a existenční minimum*. Dostupné na: WWW. http://portal.mpsv.cz/soc/hn/obcane/zivotni_min

Časopisy:

MAREŠ Petr. Sociologický časopis. *Chudoba, marginalizace, sociální vyloučení*. Brno: Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity. Vol. 3, 2000.

Abstrakt

ČERNÁ, V. *Sociální rizika v neúplných rodinách a jejich porovnání s některými evropskými zeměmi*. České Budějovice 2014. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce Mgr. Jana Šimečková.

Klíčové pojmy: rodina, Česká republika, Velká Británie, Německo, sociální rizika, politika zaměstnanosti, podpora rodin, nezaměstnanost, chudoba, osamocení rodič

Práce je rozdělena do čtyř částí. První část práce je založena na historii rodiny a na celkové proměně struktury rodiny. Ve druhé části se zabývám vznikem a vývojem neúplných rodin v České republice, Velké Británii a Německu. Jsou zde zmapovány skutečnosti zabývající se rozvodovostí a mimomanželskou plodností. Tyto skutečnosti jsou podloženy grafy. Ve třetí části jsou zmapovány sociální rizika v neúplných rodinách. Dále se snažím rozebrat politiku zaměstnanosti v těchto třech zemích a finanční pomoc neúplným rodinám ze strany státu. V poslední části se snažím o cíl své bakalářské práce tedy o porovnání těchto zemí. Srovnávám zde Českou republiku, Velkou Británii a Německo a jejich nástroje, které by měly zabránit sociálním rizikům, nebo alespoň snížit rizika v neúplných rodinách.

Abstract

Social risks in incomplete families and their comparison with some European countries

Key words: family, Czech Republic, Great Britain, Germany, social risks, employment policy, support for families, unemployment, poverty, single parent

The work is divided into four parts. The first part is based on family history and the overall change in family structure. The second part deals with the origins and development of single-parent families in the Czech Republic, Great Britain and Germany. There are mapped some fact dealing with divorce and marital fertility. These facts are based on graphs. In the third part there are mapped social risks in single-parent families. I also try to analyze employment policy in these three countries and financial assistance to single parents by the state. In the last part I try to target my thesis therefore a comparison of these countries. I compare Czech Republic, Great Britain and Germany and their instruments, which should prevent social risks or reduce risk in single-parent families